

89.59
MAR

Γ. ΜΑΡΑΝΤΗ

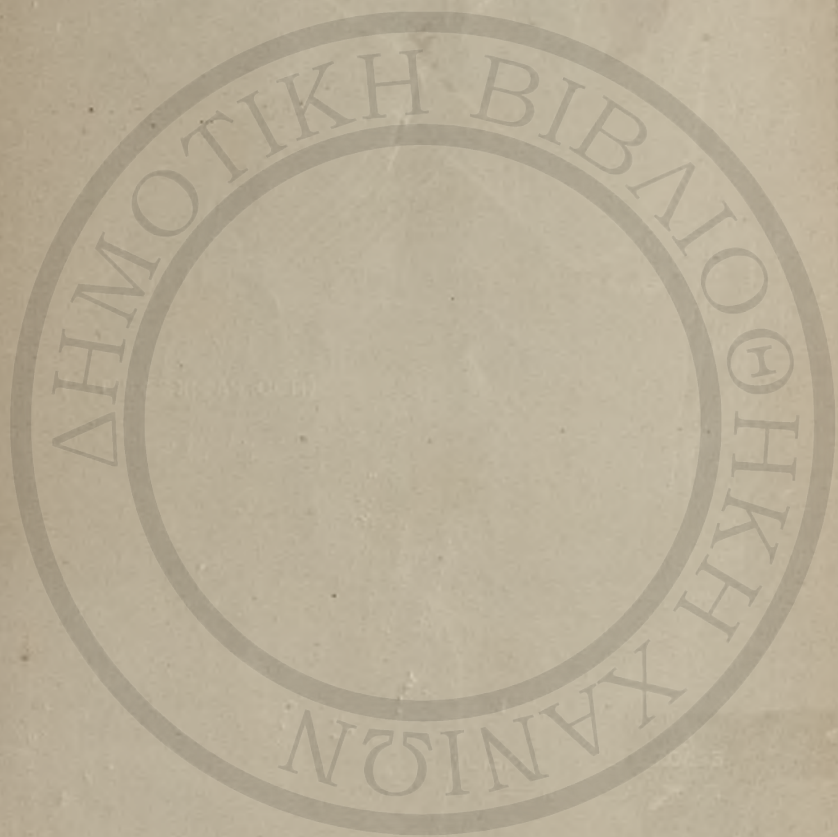
ΚΡΗΤΙΚΕΣ

ΑΠΟΣΠΕΡΙΔΕΣ

(ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΚΙΤΣΑ)

ΕΚΔΟΣΙΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ
Γ. Χ. ΚΟΡΝΑΡΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ 1925
ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 29

7P. 43
Δ. 5/6
9

Γ. ΜΑΡΑΝΤΗ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
— ΧΑΝΙΩΝ —
ΑΔΕ. αριθ. 31808
Χρονολ. Είσοδ. 27 6-1969
ΕΙΔΙΚΟΤΗΣ. Φιλοσ. 194 Ημερ.
*Αριθ. 8959 / Η ΑΡ

ΚΡΗΤΙΚΕΣ
ΑΠΟΣΠΕΡΙΔΕΣ

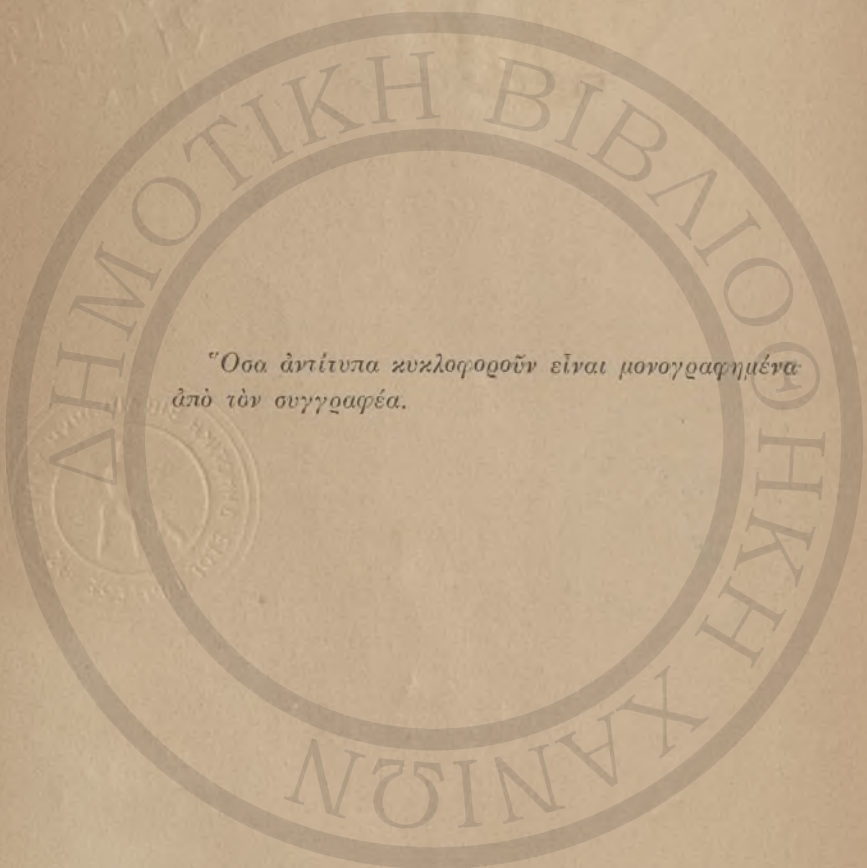
(ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΚΙΤΣΑ)

1. ΤΣΑΚΙΣΤΡΕΣ
2. Η ΜΑΡΙΑ ΑΝΤΟΥΑΝΕΤΤΑ Η ΑΓΑΠΗΤΙΚΙΑ ΜΟΥ
3. ΠΑΡΑΜΟΝΕΣ
4. Ο Α' ΓΕΩΡΓΗΣ Ο ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ ΓΩΝ ΖΩΚΛΕΠΤΩΝ
5. ΣΤΟ ΤΟΥΡΚΟΚΡΗΤΙΚΟ ΚΑΦΕΝΕΙΟ
6. Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΣΤΟ ΜΕ-Γ' ΤΕΠΙ

25812

Όσα αντίτυπα κυκλοφοροῦν εἶναι μονογραφημένα
ἀπὸ τὸν συγγραφέα.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Με τις «Κρητικές Ἀποσπερίδες» συνεχίζω τὴν ἐργασία ποὺ στὰ 1921 ἄρχισα μὲ τὴν ἠθογραφία «τὸ Μιχελιὸ» ἀντιγράφοντας τὰ Κρητικά ἦθη.

Καὶ στὰ δύο αὐτὰ ἔργα ἀκολούθησα τὰ χνάρια τοῦ μακαρίτη Κονδυλάκη, πλέκοντας τὰ ἦθη καὶ τὸ διήγημα πάνω σὲ εὐθύμα μοτίβα. Ὅμως μπορῶ νὰ ἰσχυριστῶ πῶς καὶ κάθε ἄλλος ποὺ μελλοντικά θὰ θελήσει μελετημένα νὰ καταπιαστῆ στὴν ἀντιγραφή τῶν Κρητικῶν ἠθῶν ἀναγκαστικά θὰ διαλέξει τὸν ἴδιο δρόμο. Γιατὶ τὸ πλαίσιο ποὺ μέσα του κλείεται ὁ Κρητικὸς χαρακτήρας εἶναι ἡ εὐθυμία —μία εὐθυμία— ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὸ ἀνεπιτήδευτο στὴ σκέψη καὶ στὴν πράξη, — τὴν ἀφέλεια καὶ τὴν καλὴ καρδιά τοῦ Κρητικοῦ.

Δὲν ξέρω ἂν ἡ μακρονὴ καταγωγή του ἢ οἱ ἐπιρροὲς ποὺ μποροῦσαν νὰ ἔχουν οἱ ἀλλεπάλληλες καταχτήσεις ποὺ τοῦ ἐκράτησαν ζωνηρὸ τὸ αἶσθημα τῆς ἐλευθερίας, τοῦ ἔδωκαν τὴ Δωρικὴ βαρῦτητα στὴ σκέψη ποὺ ἐξαιρετικά τὸν διακρίνει. Ὅμως ἐκεῖνο ποὺ ξέρω εἶναι πῶς ὁ Κρητικὸς πλάσσει τίς ἰδέες μέσα του μὲ ἕνα ἰδιαίτερον τρόπο καὶ οἱ ἐκδηλώσεις τῆς ἐνέργειας του ἐξωτερικεύονται μὲ μιὰ ἐντονότητα γεμάτη πίστη καὶ θέλημα καὶ προσαρμογὴ αὐστηρή, στὴν πραγματικότητα τοῦ περιβάλλοντος ποὺ δοῦ.

Ἡ μονοκόμματη αὐτὴ σκέψη του, καθαρὴ καὶ στερεὴ πάντα, σφραλίζει μέσα της σὲ πρωτογονικὴ ἀγνότητα ὅλα τὰ

ἀνώτερα ἀνθρώπινα συναισθήματα πὸν δ μετέπειτα πολιτισμὸς τὰ ὠνόμασε εὐγενικά. Ἡ τιμὴ, ἡ φιλοξενία, ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἀλληλοβοήθεια ἡ εὐθύτητα κ.τ.λ. δὲν εἶναι μιμήσεις ἢ ὑπολογισμοὶ ὑστερόβουλοι στὸν Κρητικὸ ζω-ρικό.....

(Θὰ ἄξιζε ἀσφαλῶς τὸν κόπον μιὰ συστηματικὴ ἐργασία μελέτης τοῦ Κρητικοῦ χαρακτῆρα γιὰ τὰ μυσθεῖσι νὰ γνωριστῆι πλατύτερα καὶ νὰ ἐχτιμηθῆι καλύτερα. Ἐτσι ἴσως δὲν θὰ συνέβαινε τὰ τὸν συναποῦμε, ὅπως τῶρα, πολλὲς φορὲς παρεξηγημένο, ἀπ' ὅσους τὸν ἐγνώρισαν μόνόπλευρα.—)

Ἀπὸ ἓνα τέτοιο φόντο πλαισιωμένο, ὅπως εἶπα, μὲ μιὰ ἐξαιρετικὰ καλόκαρδη εὐθυμία, εἶναι παρόμενες οἱ «Κρητικὲς Ἀποσπερίδες»— ἀπλᾶ ἠθογραφικὰ σκίτσα δίχως καμμιά ἄλλη ἀξίωση ἀπὸ τὴν ἀληθινότητα τῆς ἀντιγραφῆς.

Σὲ μερικά μέρη «ἰδιαίτερα στὰ Τουροκορητικὰ» μπορεῖ νὰ μοῦ παρατηρηθῆι πὸς ξεπερνῶ τὰ σύνορα τῆς συνειθισμένης συγγραφικῆς σεμνοτύφιας: Ὅμως ξεκινῶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ πὸς ἡ ἠθογραφία γενικά, ἂν ἔχει μιὰ ἀρετὴ αὐτὴ εἶναι ἡ πιστότητα τῆς ἀντιγραφῆς. Ἐτσι ὁ ἠθογράφος κάνοντας περίπου τὸ ἔργο τοῦ φωτογραφικοῦ φακοῦ δὲν μπορεῖ φρενικᾶ νὰ ἀποφεύγει ἀπὸ τοῦ νὰ δέχεται τίς φωτεινὲς ἀχτῖνες πὸν τοῦ στέλλει ἡ πραγματικότητα μὲ τίς ὁμορφίαις καὶ τίς ἀσχημίας της, πὸν πάντα τίς βροίσκουμε ἀγαλλιασμένες καὶ τίς δυὸ καὶ στὴ ζωὴ καὶ στὴ φύση.

Ἀθήνα Μάρτιος 1925

Γ. ΜΑΡΑΝΤΗΣ

ΤΣΑΚΙΣΤΡΕΣ

— Χαιρετίσματα λέει ἀπὸ τῆ μητέρα μου καὶ ἀπόψε θὰ νᾶχουμε τσακίστρες, μόνο ἂν ἔχετε τὴν εὐχαρίστηση νὰ κοπιάσετε καὶ τοῦ λόγου σας μὲ τσι κοπελλιές !

Τὸ Ρηγιὸ τοῦ Λαβδάκη ἐγύριζε ἔτσι τὸ χωριὸ κι' ἐπροσκαλοῦσε τὶς φιλικὲς οἰκογένειες νᾶρθουν νὰ συντράμουν στὸ σπάσιμο (τσάκισμα) τῶν ἀμυγδαλῶν, ποὺ κάθε καλοκαίρι παίρνει μορφή ἐορτάσιμων ἐσπερίδων σὲ ὅλο τὸ χωριό, γιατί ἡ ἐργασία τοῦ τσακίσματος ποικίλλεται μὲ χορούς, τραγούδια, εὔθημα ἀνέκδοτα καὶ ἱστορίες.

Τὸ σπίτι τοῦ Λαβδάκη ἦτανε στὴν Καινούργια Γειτονιὰ καὶ ὅπως ὅλα τὰ σπίτια εἶχε ἓνα π ὁ ρ τ ε γ ο (1) ποὺ χρησιμεύει γιὰ κἄθουσα ὑποδοχῆς καὶ ἐργασίας.

Ἀπὸ ἐνωρὶς τὰ τσουβάλια μὲ τὰ μύγδαλα στάθη-
καν γύρα-γύρα· (ὁ Λαβδάκης ἦτανε ἓνας ἀπὸ τοὺς
καλοὺς νοικοκυραίους τοῦ χωριοῦ· ἀφοῦ ἔβγαζε πά-
νω ἀπὸ 500 μ ο υ ξ ο ὑ ρ ι α (2) ἀμύγδαλα). Δίπλα

1) σαλόνι· 2) κιλά.

στὰ τσουβάλια ἦσανε τοποθετημένες μεγάλες πέτρες καὶ πάνω τους κλειδιά καὶ σφυριά πού θὰ χρησίμευαν γιὰ τσακιστήρια.

Μιά μεγάλη κρεμαστή λάμπα καὶ μιὰ ἄλλη μικρότερη μαζί μὲ λίνχους κρεμασμένους σὲ καντηλιέ-ρια θὰ ἔδιναν τὸν πανηγυρικό φωτισμό τῆς ἐσπερίδας.

Ἡ Λαβδάκαινα—ἡ κόρη της, τὸ Ρηγιῶ—ὁ γυιὸς της, τὸ Κωσταντάκη καὶ ὁ ἄντρας της ὁ Νικολῆς—εἶχαν πὰ λυώσει στὰ πόδια τους ὅλη τὴν ἡμέρα ἐτοιμάζοντας ὅ,τι ἐχρειαζότανε—κρασιά, ρακές, μεζέδες, φροῦτα—γιὰ νὰ ὑποχρεώσουν τοὺς ἀνθρώπους πού εἶχαν καλέσει. "Α ! ὁ Λαβδάκης ἦτανε φιλότιμος ἄνθρωπος !

"Οπου κι' ἂν ἐπῆγε τὸ Ρηγιῶ γιὰ νὰ προσκαλέσει, εὔρισκε μεγάλη προθυμία :

— Μετὰ χαρᾶς σας, ὅλοι θὰρθοῦμε κι' ἀμέ ; Σήμερο εἶναι τοῦ λόγου σας, ταχυτέρου (1) ἐμᾶς ! Μετὰ χαρᾶς σας, Ρηγιῶ !

Μαζὺ μὲ τοὺς ἄλλους προσκαλεσμένους ἦτανε καὶ ὁ Περτσικούρας (2) ὁ Δυσάρης, ξακουστὸς

1) αὔριο 2) Παρατσούκλια (περτσικούρας εἶναι ἓνα εἶδος κάμπιας πού καταστρέφει στοὺς κήπους τὰ φυτὰ τῆς ντομάτας.

σὲ ὅλη τὴν ἐπαρχία γιὰ τὴ λύρα του. Ὁ Μπριόριος, χαριτωμένο εὐθυμολόγος. Ὁ Λούσης, ἀνεξάντλητος σὲ παραμύθια καὶ διηγήσεις πού τ'ἄλεγε Ἑλληνικά γιὰτὶ στὴ διήγησή του ἐχρησιμοποιοῦσε καὶ λέξεις τῆς ὑπερκαθαρεύουσας. Καὶ μαζὺ οἱ καλύτεροι χορευτάδες νέοι καὶ νέες τοῦ χωριοῦ. Γιατὶ δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε πὼς τὸ Ρηνιώ ἦτανε πιά 18 χρονῶν κοπέλλα κι' ἄρχισε νὰ «γυαλίζει», κατὰ τὴν ἔκφρασι τοῦ χωριοῦ. Καὶ ἡ ἀλήθεια ἦτανε πὼς ἄρχισε νὰ κουβεντιάζεται πιά στοὺς κύκλους τῶν παληκαριῶν ἀπὸ πέρυσι, πού γιὰ πρώτη φορὰ τὴν ἀφῆκε ὁ πατέρας της νὰ χορέψει στὸ πανηγύρι τοῦ Ἄϊ-Σύλλα. Ἦτανε πραγματικὰ μὰ ροδοκόκκινη ὠμορφιά μὲ μαῦρα μεγάλα μάτια καὶ μακρονὲς μαῦρες πλεξίδες, ἓνα πεταχτὸ στῆθος καὶ ψηλὸ ἀνάστημα. Εἶχε ψιθυριστεῖ μάλιστα πὼς ὁ Ἄντρεϊκος τοῦ Λυροκωνσταντῆ τὴν ἀγαποῦσε, γιὰτὶ τὸν βλέπανε καὶ ἐπερνοδιάβαινε συχνὰ ἀπὸ τὴν Καινούργια Γειτονιά τόρα καὶ κάμποσο καιρό.

.....

Ἄρχισε πιά νὰ νυχτώνει καὶ οἱ προσκαλεσμένοι ἐρχόντανε ἕνας-ἕνας, ἄλλοι μονάχοι, ἄλλοι μὲ τὶς οἰκογένειές τους καὶ πιάναν θέσση στὰ τσακιστήρια ἀρ-

χίζοντας τὸ σπάσιμο.

Μεταξὺ τῶν πρώτων ὁ Περτσίκουρας ὁ Λυράρης μὲ τὴ λύρα του, τυλιγμένη σὲ μιὰ κόκκινη θήκη καὶ ἓνα μαντήλι κόκκινο ριγμένο στὸ λαιμό του.

— Καλησπέρα στὴν ἀφεντιά σας! Ἐπόψε εἶναι ἀπὸν θὰ πλέξει τὸ μουσκάρι στὸ αἷμα! Γειά σας κοπελλιές! (1) Ἄν δὲν τονε διαλέξετε κι' ἀπόψε τὸ γαμπρό, δὲν θὰ παντρευτῆτε ποτέ σας! Καλησπέρα, κερὰ Λαβδάκαινα! Πά ν τ α τ σ ά! (2).

— Καλησπέρα, Ἄντωνάκη, τοῦ φώναξαν, ὁ καλύτερος θὰ νᾶσαι πάλι ἀπόψε!

— Ἡ ἀλήθεισ εἶναι, εἶπε ὁ Περτσίκουρας, πὼς εἶμαι καὶ στὰ κέφια μου ἀπόψε, γιατί ἐπούλησα καὶ τὸ β ά τ σ ο υ ν ο (3) σὲ καλὴ τιμὴ.

Τὸ σπίτι στὸ μεταξὺ εἶχε γεμίσει, τὰ τσακιστήρια ἄρχισαν νὰ δουλέβουν ἀκατάπαυστα καὶ ὁ κρότος τους ἀνακατεβότανε μὲ τὰ γέλοια καὶ τὶς φωνὲς τῶν τσακιστάδων.

Τὸ Ρηγιὸ βοηθούμενο ἀπὸ τὴ μητέρα του ἐτράταρε διαρκῶς τοὺς τσακιστάδες.

— Στοὶ χαρὲς σου, Ρηγιώ, καὶ ὀγλήγορα.

1) κορίτσια 2) πάντοτε ἔτσι δηλ. γλεντώντας 3) Βατόμουρο ἔκφραση ποὺ λέγεται γιὰ ἄστειο δείχνοντας τὴ φτώχεια.

— Καλὰ νᾶστε ! ἀπαντοῦσε τὸ Ρηγιὸ ξεκοκινίζοντας.

Μέσα στὸ θόρυβο τὸ κουτσομπολιὸ ἔδινε κι' ἔπαιρνε:

— Ἐμάθετέ τα ; Ἦκλεψε, λέει, τὸ Γεωργιὸ τὸ Ψαλλιδάκη ὁ ψά ρ α ς (1) τὴν Ἐλενίτσα τοῦ Κατσικονικόλη !

— Ἐπέτυχέ το τὸ «κανελλομάσουρο». Εἶδες τοῦ λόγου σου τὸ θεομπαίχτη ;!

— Ὁμορφη κοπέλλα τὸ Λενιώ, εἶν' ἡ ἀλήθεια !

— Κοόπελλος, κερασυμπεθέρα !

— Μὰ νὰ δοῦμε δὰ ἴντα θὰ πεῖ κι' ὁ κύρης τση.

— Δέν τονε θέλει, λέει, μουδὲ στή γῆ μουδὲ στὸν οὐρανό !

— Καὶ ποῦ τήνε πῆγε κοντό ; (2)

— Στὸ μετόχι τως τήνε πῆγε λέει στὸ «Νοφαλιᾶ».

— Αἱ ! ἰντάχει δὰ κι' ὁ Κατσικονικόλης καὶ δὲν πόνε θέλει ; Μιαολιὰ (3) προῖμα ποῦχει δὲν βγάνει μουδὲ τὸ «ζαερε» (4) τοῦ σπιδιοῦ του. Μὰ τὸ Ψαλλιδάκη ἔχει τὸ ντουκιάνι (5) του, τὸ κηπό του, τσ' ἐλῆές του...

— Κι' ὁ προθὲς (6) τοῦγραψε κι' ἡ λαλά του ἢ Ψαλλίδαινα τὸ περβόλι στὸ «Φραρά».

1) Χθὲς βράδου 2) ἄραγε 3) λίνου 4) τὰ γεννήματα 5) μαγαζ
6) προχτές.

— Αἴ ! μάνα μου δὰ καὶ τὸν πατέρομο τὸν Κατσι-
ζονικολῆ !

— Ψωροπερήφανος ἄνθρωπος!... Δὲν κατ'έ-
χω (1) δὰ ἂν ἤθελα βρεῖ καὶ καλύτερο γαμπρὸ ἢ
θυγατέρα του...

Ὁ Περτσιόκουρας στὸ μεταξὺ ἐκούργησε τὴ λύρα
του κι' ἄρχισε νὰ τραγουδᾷ πάνω στὶς «κοντυλιές
τοῦ πηδηχτοῦ», δίνοντας πρῶτος τὸ σύνθημα τοῦ
τραγουδιοῦ:

«Περτσιόκουρα μὲ βγάλανε πὼς τρώγω τοὶ νιομάτες
μὰ ἔγὼ ἀγαπῶ τοὶ κοπελλιές τοὶ καμαροφρονδαίτες».

— Γειά σου, Ἄντωνάκη ! τοῦ φώναξαν ὅλοι κι'
αὐτὸς ἐσυνέχισε:

«Σειρᾶ-σειρᾶ τὰ κόσκινα, σειρᾶ-σειρᾶ κρησᾶρες (2)
σειρᾶ-σειρᾶ κι' οἱ κοπελλιές θὰ λένε μαρινιάδες» (3).

— Ἐτσὰ πὺ τὸ λέει ὁ Ἄντωνάκης, ἐτσὰ ἔναι !
Οἱ κοπελλιές δὰ βάλανε ἀρχὴ στὸ τραγοῦδι !

— Ὁμπρός. Ρηγιώ ! τῆς φώναξε ὁ πατέρας τῆς.
Τὸ Ρηγιὼ ἄρχισε παρακολουθῶντας τὸν ἴδιο ἦχο
στὴ λύρα:

«Χίλια καλῶς μᾶς ἤρθετε, φίλοι μας κι' ἀδερφοί μας,
κι' ἂν δὲ χωρεῖ τὸ σπίτι μας, πάνω στὴ κεφαλή μας».

Ὁ Ἄντρεῖκος τοῦ Λυροκωνσταντῆ, πὺ εἶπαμε

1) ξέρω 2) κρησᾶρες 3) δίστιχα

πὸς τὴν εἶχε στὸ μάτι, ἔδειξε ἀμέσως τὶς διαθέσεις
τοῦ ἀπαντῶντος στὸ Ρηγιῶ μὲ τὴν ἀκόλουθη μαν-
τινάδα:

«Χίλια καλῶς τῶσθήκαμε τοῦ φίλου μας τὸ σπίτι
ἀπούχει τὸν Ἀγγερινὸ καὶ τὸν Ἀποσπερίτη».

Ὁ ἀδερφὸς τοῦ Ρηγιοῦ, τὸ Κωσταντάκη, ἀκολού-
θησε:

«Χίλια καλῶς μᾶς ἤρθετε, χίλια καὶ δυὸ χιλιάδες,
ὁ κάμπος μὲ τὰ λούλουδα καὶ μὲ τοὶ πρασινάδες».

Τὸ Μαρούλι, ἡ ἀξαδέερφη τοῦ Ρηγιῶ, ἐπρόσθεσε:

«Σὲ τοῦτο νὰ τ' ἀρχοντικὸ πέτρα νὰ μὴ ράσει
κι' ὁ νοικοκύρης κι' ἡ κερὰ χρόνια πολλὰ νὰ ζήσει».

Ὁ Ἀντροεῖκος εἶχε ἀποφασίσει ἀπόψε νὰ γίνει πρὸ
συγκεκριμένως καὶ γεμᾶτος πάθος ἐτραγοῦδησε:

«Σὲ τοῦτο νὰ τ' ἀρχοντικὸ ἔχω κι' ἐγὼ μιὰ βροῦση
κι' ἂν θέλει τὸ κρηγιὸ νερὸ θάρθει νὰ μὲ ποτίσει».

Ἡ μαντινάδα αὐτὴ ἔδωκε ἀφορμὴ σὲ σούσουρα
τῶν τσακιστάδων, ἐπειδὴ ἐκρίθηκε πολὺ τολμηρή,
καὶ ὁ Μπιριόριος πού τὸ παρατήρησε, γιὰ νὰ σκορ-
πίσει τὴν κακὴ ἐντύπωση ἐτραγοῦδησε:

«Ἀπὸ παῖ (1) θὰ παίξω μιὰ νὰ πάω σι' «Ἅγιους Δέκω»
ξανοίξετε (2) τὸ μπῶί μου καὶ θέλω καὶ γυναῖκα!»

1) ἀπὸ δῶ 2 κντιάζετε.

Ἔγχε πραγματικὰ ἓνα νανοειδὲς παράστημα καὶ μιὰ τεράστια καμπούρα, γι' αὐτὸ τὸ δίστιχό του ἐσκόρπισε τὴν εὐθυμία καὶ ἔκαμε νὰ πάψουν τὰ σούσουρα...

Ὁ δίσκος στὸ μεταξὺ ἐγύριζε ἀκατάπανστα μὲ τοὺς μεξέδες καὶ τὴ ρακὴ καὶ ἡ εὐθυμία γινότανε μεγαλύτερη ὅσο περνοῦσε ἡ ὥρα.

Στοὺς τσακιστάδες μπροστὰ ἐσηκόνοντο τώρα σωροὶ σπασμένων ἀμυγδάλων, ἐνῶ τὰ ἄσπαστα ἀμυγδαλά στα τσουβάλια ὀλιγόστευαν συνεχῶς...

— Καὶ πότε θὰ στελιωθεῖ ὁ χορὸς ; ἄρχισαν νὰ ρωτοῦν οἱ ἀνυπόμονοι.

— Ἀγία-ἀγάγια νὰ βγατίσει (1) πρῶτα ἡ δουλειά !

— Ὁ Λουπάκης δὰ μᾶσε πεὶ καμμιὰ ἱστορία νὰ περάσει ἡ ὥρα !

— Μά, ἀλήθεια, λέει, Λουπάκη, πὼς ἦσουν καπετάνιος στὰ 97 ; ρώτησε ὁ Περτσικούρας καθὼς ἔβαζε ρετσίνα στὸ δοξάρι τῆς λύρας, γιὰ νὰ τοῦ δώσει ἀφορμὴ νὰρχίσει :

— Καὶ βέβι ος ἤμανε καπετάνιος, ἄρχισε πειραχθεῖς ὁ Λούτης. Ἐσεῖς μωρὲ ἄνε κάθεστε σὴ μεροῖς καὶ γλεντοκοπᾶτε μὲ τὸ ρεπεμπό σας εἶναι γιατί ἐμεῖς ἀγωνιστήκαμε ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος, τὸ ὁποῖον ἐπέσανε κορμιὰ καὶ κεφάλια, γιατί οἱ Τοῦρ-

1) προχωρήσει.

κοι δὲν ἔχορατεύγανε—οἱ σκύλλοι οἱ ἀβάφτιστοι !

»Θυμουμαι μιὰ βολὰ κι' ἀνημέναμε τὸ ἀτιμόπλοιο
στὸ «Σεῖσι» νὰ φέρει ἄρματα ἀπὸ τὸν Περαία κι'
ἦτονε μαζωμένη ὅλη ἡ ἐπαρχία, κι' ἀνάφτανε φω-
θιῆς γιὰ νὰ δεῖ μαθῶς τὸ παμπόρι καὶ νὰ καταλάβει
ποῦ πέφτει τὸ «Σεῖσι». Ὁ Καπετὰ Κοκκίνης ἦτονε
'κειὰ μὲ ὅλα τὰ καπετανᾶτα. Ἔ ! παντέρμο σε φέ-
ρι (1) κιάλας !

»Μιὰ κοπανιὰ (2) φτάνει ἕνας σαῖς (3)
καὶ λέει πὼς οἱ Τούρκοι μαθῶς ἐβγήκανε σ'ἄν τῆ
μερμηγκιὰ καὶ χυθῆκανε κατὰ τὰ «Πεζά». Αἱ ! μωρὲ
παιδί μου καὶ θωρεῖς ὅλο τὸν κόσμο κειονὰ ἀ-
πὸ τὸ ἦφτε τσι φωθιῆς καὶ σκώνεται σ'ἄν τὸ νέφος
τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ παίρνει τ'ἄρματα καὶ παραιτοῦνε
καὶ τσι φωθιῆς καὶ τὰ παμπόρια ὅλοι κι' ἀρχίξανε
καὶ γλακούσανε πρὸς τσι Τούρκους ! Λέω κι' ἐγὼ
τοῦ Κωσταντῆ τοῦ Στιβανομανώλη καὶ τοῦ μακά-
ριου τοῦ Ἀνεστομιχάλη: «Αἱ ! ἴντα δὰ στέκομε δὰ
μεῖς ; Ὅμπρὸς κι' ὁ Θεὸς βοηθός !». «Ὅμπρὸς», μού
λέει καὶ ὁ Ἀνεστομιχάλης ! Καὶ ξεκινουῦμε ! Κι' ὄν-
τον ἦμαστε κατὰ τὴ Πισκοπὴ ἀκοῦμε μιὰ μπαταρία
καὶ θωροῦμε καὶ καβαλλάρηδες κι' ἐγλακούσανε
(4)—μὰ ἐγλακούσανε ! «Ἰντ'ἄναι μωρὲ παιδιὰ»
τσι ρωτοῦμε ;—λέει «γλακῶτε ὅλοι γιατί ἐβγήκε
ταχτικὸς στρατὸς καὶ ρέμπελο (5) ἀνακατωμένοι

1) Ἐποχὴ 2) Μιὰ στιγμὴ 3) ἀγγελιοφόρος 4) ἔτρεχαν 5) ἄτακτος

καὶ σφάζουνε καὶ καίνε κι' ἔρχονται ! Μπρὲ γιὰ ὄνομα τοῦ Μεγαλοδύναμου ! « Ἀπάνω τους μωρὲ κι' ὁ Θεὸς βοηθός ! » Ἐκείνη τὴν ὥρα ἀρχίξανε κι' οἱ καμπάνες καὶ παίζανε στὰ χωριά ! Καὶ δὸς του καὶ κουβαλιούντανε ἀπαναστᾶτες ἄντρες καὶ γυναῖκες. Ἦμαστε, δὲν ἦμαστε φτασμένοι στὴ γραμμὴ κατὰ τὸ κιντὶ (1) κι' ἀκοῦμε πὼς οἱ Ἀρχανιώτες τὸ εἶχανε σπασμένους καὶ γυρίζανε στὴ Χώρα ! Μπορεῖ νὰ σκοτώσαμε τότεσὰ ἀπάνω ἀπὸ 50 μπουρμάδες (2) κι' ἀπὸ μᾶς ἐσκοτώθηκε ἓνα κοπέλλι κι' ἐλαβωθήκανε καμμιά δεκαριά, μὰ ἀπάλαφρα !

— Καὶ δὲν μοῦ λές, Λουπάκη, πόσους ἐσκοτώσες τοῦλόγου σου ἀπὸ κεινουςὰ τσι 50 ; τὸν ρώτησε πειραχτικὰ ὁ Περτσίκουρας.

— Ὅσους σοῦ πομεῖνανε τοῦλόγου σου Ἀντωνάκη—γιὰ γιάε τοῦλόγου σου κειὲ χρηστοήθεια ! ἀπάντησε φουρμισμένος (3) ὁ Λουπάκης.

— Καλὰ μοῦ τὸν ἴσιαξες, Λουπάκη, ἐφώναξαν οἱ ἄλλοι γελῶντες γιὰ νὰ τὸν ἱκανοποιήσουν, κι' ὁ Περτσίκουρας μὲ τὸ εἰρωνικό του ὕφος ἐπρόσθεσε κι' αὐτός :

— Ἦκαμες, Λουπάκη, τὴ μούρη μου σὰν τοῦ Σφακιανοῦ (ὑπονοῶντας ὅτι τὸν ντροπίασε).

Ἐν τῷ μεταξὺ ἄρχισαν πάλι οἱ « παραλετρὲς » γιὰ τὸ χορό :

— Ἐχορμιάσανε τὰ πόδια μου, κουμπάρε !

1) δειλινὸ 2) ἄπιστους 3) πνιγμένος ἀπὸ τὸ θυμὸ τοῦ

— Ἐτσὰ μὲ γαργαλιοῦνε μπρὲ καὶ μένα τὰ δικὰ μου.

— Καλά 'ναι μπλειὸ νὰ κάμωμε καὶ κειανένα τ ζ α μ π ά κ ι (1) νὰ ξεκουραστοῦνε κι' οἱ κοπελλιές, εἶπε κι' ὁ Λαβδάκης.

Τὰ τσαμιστήρια ἐτραβήχτηκαν σὲ λίγο στὴν ἄκρη καὶ ἔτσι ἔγινε ἄρκετὸς χῶρος ὥστε νὰ στελιωθῆ ὁ χορός.

Ὁ Περτσιόκουρας ἐπῆρε τὴ θέση του στὴ μέση κι' ὁ Λαβδάκης ἄρχισε νὰ καλῆ τοὺς χορευτάδες:

— Βάστα, κερὰ συμπεθέρα! — Ἐ! Γιαννιό, πάρε τὸ Λιαρούλη καὶ κοπιάσετε! — Σκωθῆτε, κοπελλιές! ἔ ἔ ἔ! προσκάλεση θέλετε δὰ καὶ τουλόγουσας; Δὲν θωρεῖτε πὼς ἀναμένουνε οἱ γαμπροί; — Αἱ! Ἄντρεῖκο, σκώσου νὰ πιάσεις!

Ὁ Ἄντρεῖκος ἄλλο πὺν δὲν ἤθελε καὶ στὴ στιγμὴ βρέθηκε πιασμένος στὸ χορό. Ἡ λύρα ἔπαιξε τὸν πηδηχτό. Πρῶτος στὸ χορὸ ἔπιασε τὸ Κωσταντάκη καὶ δίπλα του ἐκρατοῦσε τὸ Ρηγιώ. Ὁ Ἄντρεῖκος ἄρχισε τὰ μαντινάδες χορεύοντας:

*«Μὰ σὶν ἄμπρὸς μερὰ κραεῖ τοῦ Χιὸς τὸ κπαρίτσι
καὶ σέρνει κι' ἀπὸ πίσω του μιὰ κρονοιαλλένια βρούση».*

— Ἐτσὰ μοῦ φαίνεται πὼς ὁ Ἄντρεῖκος ἤβαλε στὸ μάτι τὸ Ρηγιώ, ἐψιδύρισε ἡ Λαθούραινα σ' αὐτὴ τῆς Νοστιμοδοξαναῖς.

1) γῦρος τοῦ χοροῦ.

— Ἐδὰ ξημερώνει τοῦλόγου σου στὸ χωριό σου ;
Κὰ καλορροϊζικὴ ποῦ βρίσκεσαι ; Ὅλο τὸ χωριὸ τὸ
κατέχει καὶ τοῦλόγου σου ἐδὰ μόνο πῆρες χαμπάρι ;
τῆς εἶπε ὁ Νοστιμοδοξανά.

— Κι' ἴντα λέει μπρὲ ὁ Λαβδάκης ;

— Μὰ κουτσοσιβάζεται φαίνεται δὲν θωρεῖς τὰ
τσιριμόνιες ποῦ τοῦ κάνει ; καὶ τὸν ἐπροσκάλεσε κι'
ὁ ἴδιος νᾶρθει ἀπόψε.

— Κααλὸ ἀντροῦνο θὰ κάμουνε μὰ τὸ Θεό ! Ὠ-
μορφόπαιδα καὶ καλονοικοκύρηδες κι' οἱ δυό !

— Ζάνειγε δὰ κειὲ νὰ κάνεις σε ἴρι (1) ἀποῦ
τὴν ἤπιασε στὴν «ὄμπρὸς μερὰ» ὁ Ἄντρεῖκος καὶ ἐ-
ξεκοκκίνησε τὸ Ρηγιὸ σᾶν τὸ ρόγδι !

— Τσ' ὄρτσες (2) τσ' ὄρτσες, Ἄντωνάκη !
ἐφώναξε ὁ Ἄντρεῖκος τοῦ Λυράρη κολλῶντας του
ἓνα νόμισμα στὸ μέτωπο καθὼς ἐγυρνοῦσε χορεύον-
τας στὴν «ὄμπρὸς μερὰ» μὲ τὸ Ρηγιὸ.

Τὰ δίστιχα ἔδιναν κι' ἔπαιρναν :

Ἐκεῖνη τῆ στιγμῇ ἀκούστηκε στὸ δρόμο νὰ τρα-
γουδοῦν κᾶτι προκλητικὰ δίστιχα.

«Ὅρθια διάλε τῆ πίστη σου κι' ὅπου τὸ βγάλει ἡ βροσὴ
γῆ ποῦ θὰ σάξει ἡ δουλειὰ γῆ ποῦ θὰ σωχάλασει».

— Ἰντᾶναι γιὰ τὸ Θεό ; ἐρώτησαν κᾶμποσες ἀπὸ
τὶς γυναῖκες.

1) γούστο 2) οἱ πιὸ γοργόρρυθμοι στροφῆς τοῦ πηδηχοῦ.

— Ὁ κουζούλακας (1) ὁ Ζέρβας ἦρθε μὲ τὴν παρέα του, εἶπαν, καὶ θέλει νὰ μπεῖ νὰ χορέψει.

Ὁ Ζέρβας ἦτανε γνωστὸς τύπος καυγατζῆ νέου στοὺς χορούς, πὺν εἶχε πάει κείνο τὸ βράδυ μεθυσμένος, γιατί ἡ ἀγαπητικιά του τὸ Μαρούλι τῆς Ἀθανασόκαλης εἶχε πάει στὸ χορὸ χωρὶς νὰ τοῦ πάρει τὴν ἄδεια. Ἄμα τὸ ἔμαθε λοιπὸν ἐπῆρε δυὸ-τρεῖς ντεληκανῆδες (2) καὶ πῆγε στοῦ Λαβδάκη τὸ σπίτι, ἀποφασισμένος νὰ χαλάσει τὸ χορὸ.

Εἶχαν ἀρχίσει λοιπὸν ὅπως εἶπαμε τὸ προκλητικὰ δίστιχα, τὰ ὁποῖα εἶχαν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ ἀνάψουν τὰ αἵματα τῶν νέων πὺν ἐχόρευαν καὶ ἰδιαίτερα τοῦ Ἀντρεῖκου πὺν τοῦ χαλοῦσαν τὸ ζαχάρωμα.

— Διάλε-διάλε τσ' ἀποθαμένους του ἄνε βγῶ ὄξω! ἐφώναζε φουρκισμένος ὁ Ἀντρεῖκος.

Τὸ Μαρούλι πὺν ἤξερε πὺς ἦτανε ἡ ἀφορμὴ τῆς ἐνοχλητικῆς αὐτῆς ἐπιδρομῆς, εἶπε στὴν ἐξαδέραφῃ της τὸ Ρηνιώ:

— Γιὰ μένα ἦρθε δὰ πάλι ὁ Ζέρβας! Ἄδικο νὰ τοῦ λάχει κι' ἦρχιξα νὰ τονε σιχαίνομαι! Δὲν μ' ἀφίνει, παιδί μου, ἦσυχῃ μηδὲ μέρα μηδὲ νύχτα κι' ὅπου πάω μοῦ κλουθᾶ σὰν τὸ σκυλλάκι.

1) Θεότρολλος 2) νέους

— Καὶ γιάντα σὰν δὲν τονε θὲς δὲν τοῦ τὸ ξε-
κόθεις ; ἐρώτησε τὸ Ρηγιώ.

— Γιατὶ τότε φοβοῦμαι, ἄδικο νὰ τοῦ δώσει.

Ἐκείνη τὴν ὥρα ὁ Ζέρβας ἐμπῆκε μέσα στὸ χορὸ
μὲ τὴν παρέα του ἀπρόσκλητος.

Ὁ Λαβδάκης γιὰ νὰ προλάβει τὸν καυγᾶ τοὺς
ὑποδέχτηκε :

— Καλῶς τὰ παιδιά ! Κάψετε νὰ σᾶσε τρατά-
ρωμε.

— Δὲν ἤρθαμε γιὰ νὰ πιοῦμε, ἀπάντησε ὁ Ζέρ-
βας μὲ ἐπιθετικὲς διαθέσεις.

— Καὶ ποιὸς σᾶσε προσκάλεσε νάρθητε ; ἐπενέ-
θη ὁ Ἄντρεϊκος πὺ δὲν μπορούσε πιά νὰ κρατηθεῖ.

— Ἐσένα μωρὸ δὲν θὰ σοῦ δώσω λογαριασμό,
τοῦ φώναξε ὁ Ζέρβας ἔτοιμος νὰ τοῦ ἐπιτεθεῖ.

Ὁ Ἄντρεϊκος εἰς ἀπάντησιν ἐσήκωσε ἓνα ραβδί
πὺ βρῆκε κάπου καὶ τὸ κατάφερε στὸ κεφάλι τοῦ
Ζέρβα. Οἱ συντρόφοι του ἔλαβαν μέρος τότε καὶ σὲ
ἓνα λεπτὸ τὸ σπῆτι ἦτανε ἀνάστατο. Κάποιοις ἔσπασε
τὴ λάμπα καὶ τὸ ξύλο πιά ἔφευτε ἀνακατωμένο. Οἱ
γυναῖκες εἶχαν τραβηχτεῖ στὸ μαγερεῖο καὶ ἐφώναζαν
ὄλες μαζί. Ἐνα-δυὸ μάλιστα εἶχαν μπεῖ στὸν καυγᾶ
καὶ χτυποῦσαν μὲ τὰ τσακιστήρια. Ὁ Λαβδάκης μὲ
τὸ γυιό του ἐπροσπαθοῦσαν νὰ τοὺς χωρίσουν. Οἱ

συντρόφοι τοῦ Ζέρβα ἐν τῷ μεταξὺ τὸ εἶχαν τκάσαι καὶ ὁ Ἄντρεϊκος ἐπωφεληθεὶς μιὰ στιγμή πού ὁ Ζέρβας ἀπὸ μιὰ βεργιά πού τοῦ ἔδωκαν στὸ κεφάλι εἶχε ξαλιστεῖ, τὸν σήκωσε στὸν ὄμο του καὶ πῆγε καὶ τὸν ἔρριξε μέσα στὴν στέρνα τοῦ κήπου.

Ἔτσι βρεγμένος καὶ ντροπιασμένος ὁ Ζέρβας ἔφυγε τηδῆξας ἀπὸ τὸν φράχτη, ἀποφασισμένος ἄλλῃ ὥρα νὰ διορθώσει τὸν Ἄντρεϊκο, πού τὸν ἐξεντέλισε μπροστὰ στὴν ἀγαπητικιά του.

Ὅταν ἀποκαταστάθηκεν ἡ ἡσυχία καὶ ἄρχισε πάλι ὁ χορός, τὸ Μαρούλι εἶπε ξανά στὸ Ρηγιώ:

— Ἐσο ξεγιθεντίστηκε (1) ὁ παντέκλερος. Ἄπὸ ἀπόψε ὅμως ἐκόπηκε καὶ ἡ κλωστή, ξεκαθαρισμένα πράγματα!

— Βγαίνει του, εἶπε ἐπιδοκιμαστικά καὶ τὸ Ρηγιώ.

— Ἐσὺ τὴν πέτυχες μὲ τὸν Ἄντρεϊκο ἀπού ἔναι νέος μὲ τὰ ὄλα του, μόνο καλὰ ξετελέματα. Νὰ ξανοίξεις ὅμως νὰ μὴ σοῦ φύγει, γιατί ἑμᾶς τὸ χωριό μας δὲν κάνει ἄλλο πράμμα, μόνο ἀνακατώματα σὲ τουτεσὰ τσι δουλειές.

— Καλὸς εἶναι, δὲ λέω, εἶπε τὸ Ρηγιώ, μὰ «ἄστο δά, δά, κι' αὐτὸ θὰ δείξει».

1) Ξεμασκαρώθηκε πέρα γιὰ πέρα.

Ἄρχισε πὰ νὰ ξημερώνει καὶ οἱ τσακιστάδες ἕ-
νας-ἕνας ἔφευγαν. Ὁ Περσίκουρας ἐπισημοποιών-
τας τὴ λήξη τῆς ἑσπερίδας ἐτραγούδησε:

« Ἀντιστε 1) μλειὸ 2) νὰ παίνομε κι' ἡ ὄρα τὸ φωνάζει
τοῦ παλαδιᾶς ὁ πειτεινὸς ἀπὸ πολυώρα κράζει».

1) Ἐλάτε

ΜΑΡΙΑ ΑΝΤΟΥΑΝΕΤΑ Η ΑΓΑΠΗΤΙΚΙΑ ΜΟΥ

“Όταν ἔγινε ὁ ἀραβώνας τοῦ Καλλιῶ τῆ Μαυρογιάννενας μὲ τὸ Γιωργιὸ τοῦ Καβετζονικόλη, εἶχε προσκαλεστῆ ὅλο τὸ χωριό. Πολλὰ λίγα ἦσαν τὰ γλένια ποὺ γενίμανε σὰν τὸ γλέντι ἐκεῖνο. Ἡ ἀλήθεια ἦτονε πὼς ὁ Καβετζονικόλης τὸλεγε ἀπὸ καιρό:

— «Ὅντο δὰ ἀραβωνιάσω τὸ Γιωργιὸ μου, θὰ χαλάσει τὸ χωριό!»

Κι’ ἔτσι γίνηκε πραγματικά.

Δυὸ μέρες πρωτίτερα ἀνάβαν οἱ φοῦρνοι κι’ ἔβγαζαν τὰ ἄφτάζυμα. Τὰ καλύτερα σφαχτὰ κουβαλήθησαν ἀπὸ τὸ μετόχι. «Μπρὲ μόνο στὸ καζάνι ποὺ ψήθηκε τὸ πιλάφι ἐμετρήσανε πάνω ἀπὸ 40 ὀρνιθοκεφαλῆς»—ἄσε τὰ γουρούνια, τὰ κυνήγια, τὰ τυριά καὶ τὶς μυζήθρες, τὰ κρασιά καὶ τὶς ρακιές...

Τὸ γλέντι κράτησε δυὸ νύχτες καὶ μιὰ μέρα.

Κατὰ τὰ ἐξημερώματα τῆς πρώτης βραδειᾶς ἔτυχε νὰ κάθωμαι σ’ ἓνα πεζούλι ἔξω στὴν αὐλὴ καὶ κύτταζα τὸ δεῦτερο χορὸ ποὺ εἶχαν στελιώσει καὶ

κεῖ γιατί δὲν τοὺς χωροῦσε τὸ πόρτεγο. Δίπλα μου ἦρθε κι' ἐκάθησε ὁ Μανωλῆς ὁ Συλλιγάρος, ἕνας διαβασμένος γέρος ὡς 80 χρονῶν, παλῆς καπετάνιος, συγγενὴς τοῦ σπιτιοῦ καὶ σοβαρὸς ἄνθρωπος.

Ἐκείνη τὴν ὥρα ἐχόρευαν τὸν πεντοζάλη.

— Κατέχεις το, μοῦ λέει μιὰ στιγμή ὁ Μανωλῆς, πὼς μὲ τὸ πεντοζάλη τίνε γλυτώσανε φτηνὰ κᾶμποσοι Κρητικοὶ στὸ Παρίσι τὸν παλῆ καιρό;

— Δὲν ἔτυχε νὰ τ' ἀκούσω, καπετὰν Μανωλάκη, τοῦ εἶπα.

— Αἱ! νὰ σοῦ τὸ πῶ ἐγώ. Ἔχεις ἀκουστά, ἄρχιξε, πὼς στὸν παλῆ καιρό, οἱ Κρητικοὶ ἦσαν ἀπειρατές, πού πάει νὰ πει πὼς εἶχανε καράβια ἀρματωμένα καὶ γυρίζανε στὴ θάλασσα—κι' ἅμα ἤθελα βροῦνε κανένα Τούρκικο καράβι τοῦ χύνουντανε καὶ τὸ πνίγανε. Ἐνὰς τέτοιος ἀπειρατῆς ἦτονε καὶ ἕνας—Χατζηνικολῆ τότε λέγανε καὶ σὰν νὰ μοῦπανε πὼς ἦτονε ἀπατὰ ποθὲς ἀπὸ τὰ Μάτταλα. Ὁ Χατζηνικολῆς τὸ λοιπὸς εἶχε κι' αὐτὸς ἕνα μεγάλο καράβι ἀρματωμένο μὲ 25 Σφακιανὰ παληκάρια, ἕνα κι' ἕνα διαλεχτὸ καὶ ἦτονε ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος στὰ νοτικὰ νερὰ τοῦ Κρήτης, γιατί ἀπὸ κειὰ ἦτονε τὸ πέρασμα πολλῶ Τουρκικῶ καραβιῶ κατὰ τὴν Ἀλεξάντρα. Ἀπάνω ἀπὸ 20 καράβια ἐλέγανε πὼς εἶ-

χε βουλιασμένα. Ἦτονε ἡ ἐποχὴ ποὺ ἦτονε ὁ Ὀρ-
λώφ στὴν Ἑλλάδα. Μιὰ ἀργατερινὴ (1) ὅμως
τόνε μπλοκέροννε δυὸ Φράγκικα καράβια ἀπὸ κείνα
ποὺ κινηγοῦσανε τὸ ἀπειρατὲς κι' ἀνοίγουνε μάχη
παιδί μου—ἓνα τὸ καράβι τοῦ Χατζηνικολῆ, δυὸ τὰ
Φράγκικα—κι' ἐβάσταξε ἡ μάχη ἓνα μερόνυχτο, ὡς
ποὺ στὰ ὑστερνὰ αἰχμαλωτίστηκε ὁ Χατζηνικολῆς μὲ
τὸ καράβι του καὶ μὲ τὰ παληγάρια του ὅλα πληγω-
μένα. Τσι παίρνουνε τὸ λοιπὸς καὶ τσι πᾶνε στὴ Μαρ-
σίλια κι' ἀπὸ κειὰ πάλι στὸ Παρίσι καὶ τσι βάνουνε
στὴ φυλακὴ. Στὴ φυλακὴ μέσα τὸ λοιπὸς ἐντάθειλες
νὰ κάνουνε ; Ἐσκαλίσανε ἓνα ξύλο κι' ἐκόμανε μιὰ
λύρα κι' ἅμα τὸ ἀφίνανε ἐλεύτερουσ στὴν αὐλὴ τῆ
φυλακῆς, ἐπαίζανε τὴ λύρα κι' ἐχορεύγανε τὸν πεν-
τοζάλη. Ὁ χορὸς αὐτὸς ἦκαμε μεγάλη ἐντύπωσι στὶ
φυλακισμένους, καὶ κάθε ἀπούθελα χορεύγουνε, ἐμα-
ζεύγοντανε ὄλιο—φυλακισμένοι καὶ φύλακες μαζὺ κι'
ἄλλοι ἀπόξω ἀκόμη—καὶ κάνανε σεῖρι (2). Ἐ-
κεινῆ τὴν ἐποχὴ ἐβασίλευγε στὸ θρόνο τῆ Γαλλίας
ἡ Μαρία ἡ Ἀντουανέττα· κι' ἀποδῶ σ' ἔχω ἀπὸ κει
σ' ἔχω, ἦφταξε καὶ σὶ αὐθιὰ τση, πὸς μέσα στὴ
φυλακὴ μαθὸς καὶ ἀπειρατὲς Κρητικοὶ χορεύγουνε

1) βραδεία 2) γούστο

ἓνα καινούργιο χορὸ ἀπούχει κάμει μεγάλη ἐντύπωση σὲ ὅσους τὸν εἶδανε. Ἐδιάταξε τὸ λοιπὸς καὶ τῶς κάμανε καθενὸς μιὰ φορεσὰ σαλβάρια, τσόχινα, ἄσπρα στιβάνια καὶ κόκκινο σπαστὸ φέσι—τὴ φορεσὰ μαθὼς τοῦ τόπου τους—κι' ὕστερα πῆγε κι' ἠἶδια νὰ τσι δεῖ νὰ χορεύγουνε. Ἐπῆρε τὸ λοιπὸς ὅλη τὴν ἀκολουθία τση καὶ πῆγε στὴ φυλακὴ. Ἄμα ἐποχορέψανε τσι κάλεσε καὶ τσι ρώτηξε ἀπὸ ποῦναι καὶ πῶς ἦτυχε νὰ βρεθοῦνε στὴ φυλακὴ. Ὁ Χατζηνηκολῆς τότε τσῆπε πῶς «Ἐμεῖς ἀλήθεια εἴμαστε ἀπειρατές, ἀμὰ δὲν πειράζομε παρὰ μόνο τὰ Τούρκικα καράβια, γιατί οἱ Τοῦρκοι εἶναι σκύλλοι ἀβάφτιστοι καὶ δὲν ἀφήκανε μπλεῖὸ Χριστιανὸ στὸν τόπο μας, μόνο τσι σφάζουνε κάθε μέρα. Τὸ λοιπὸς ἐμεῖς ἀποῦ πονεῖ ἡ ψυχὴ μας νὰ βλέπουμε τὴν Πατρίδα μας καὶ τὴ θρησκεία μας νὰ τήνε καταστρέφει ὁ Ἄγαρηνός, ἐγενήκαμε ἀπειρατές καὶ τότε κνηγοῦμε. Μὲ τουλόγου σας ὅμως δὲν ἔχουμε τίποτσι. Μῆτε ἐπειράξαμε ποτές ἄλλο καράβι ὄξω ἀπὸ τὰ Τούρκικα». Ἡ Μαρία Ἄντουανέττα τότες ἐσυγκινήθηκε καὶ τῶς ἤδωκε χάρη κι' ἐδιάταξε μάλιστα νὰ ναυλωθεῖ ἐπὶ ταῦτοῦ ἓνα φράγγικο καράβι βασιλικὸ νὰ τσι πάει στὴν Ἑλλάδα. Κι' ἐτσὰ γίνηκε κιόλας. Τσι βγάλανε ὅλους στὸ Ἄνάπλι κι' ἀπὸ κειὰ ὕστερα ἤρθανε στὴν Κρή-

τη. Κι' ἔτσά γίνηκε ἀφορμὴ ὁ πεντοζάλης νὰ σω-
θῶνε.

— Αἶ, μὰ σὰν εἶνε ἔτσά, θὰ σηκωθεῖς ἴδια δά,
καπετὰν Μανωλῆ, νὰ κάμωμε ἓνα τζαμπάκι στὸν
πεντοζάλη, τοῦ εἶπα.

— Θαρρεῖς πὸς θέλω πολληώρα ; εἶπε ὁ Μανω-
λῆς. Βάστα ἀπάνω νὰ δεῖς τὸ λοιπὸς πὸς χορεύ-
γομε ἐμεῖς οἱ παλαιοὶ μὲ ὅλα μας τὰ γερατειά, ἀπὸ
δὲν πιάνετε μπάζα ἐσεῖς οἱ καινούργιοι ὀμπρὸς μας !

Καὶ βάζοντας τὸ φέσι του ὁ καπετὰν Μανωλῆς
μὲ πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι φωνάζοντας :

— Ἐτσέ, μωρέ, κάμετε τόπο νὰ δῆτε σκιᾶς πὸς
χορεύγουνε.

— Τόπο στὸν καπετὰν Μανωλῆ νὰ χορέψει, ἐ-
φώναξαν ὅλοι.

Καὶ ἡ ὀμπρὸς μερὰ τοῦ προσεφέρθη ἀμέσως ὑπὸ
τὰς ἐπευφημίας ὄλων, γιὰτὶ σπάνια ἢ σοβαρότητα
τοῦ Καπετάνιου τὸν ἄφινε νὰ παίρνει ἐνεργὸ μέρος
στὰ γλέντια. Ὁ Καβετζονικόλης ὅμως ἦτονε στενός
του συγγενῆς καὶ συναγωνιστῆς καὶ στὴ χαρὰ τοῦ
σπιτιοῦ του ἔπρεπε νὰ κάμει ὅπως ὅλοι τὰ καλύτε-
ρά του.

Ἐτσι ἔπιασε στὴν «ὀμπρὸς μερὰ» κρατώντας τὴν
καινούργια συμπεθέρα, τὴ Μαυρογιάννενα, πὸν ἔ-

τρεξε μόλις ἔμαθε μέσα πὼς θὰ χορέψει ὁ Καπετάνιος νὰ πιάσει μαζί του γιὰ νὰ τὸν τιμήσει. Ἔτσι μ' ἀφῆκε καὶ πῆγα στὴν «κουντούρα» (1) ἀπ' ὅπου ἐκαμάρωνε κανέναν τὴ γραφικότητα μιᾶς γέφυρας λεβεντιάς, πού τὸ κόκκινο χρῶμα τοῦ φρεσιοῦ του ἐσυγχιζότανε μὲ τὰ ρόδα τοῦ προσώπου καὶ ἡ ἀσπράδα τῆς μακροῦς γενειάδας του μὲ τὴ λευκότητα τῆς ἀντρείκιαις ψυχῆς του!

— Ὅλοι μιὰ πατὲ (2) ἐφώναξεν ὁ Καπετάνιος δίνοντας ἀκόμη περισσότερη ζωηρότητα στὸ χορὸ.

— Τρεῖς πατέδες! ἐπλειοδότησε ὁ Καβειζονικόλης, πίνοντιας στὴν «ὄμπρὸς μερὰ» γιὰ νὰ ξεκουράσει τὸν Καπετάνιο πού ἄρχισε πιά νὰ ιδρώνει, καὶ ἄρχισε σύγκαιρα νὰ τραγουδᾷ πάνω στὸν ἦχο τοῦ χοροῦ:

*«Ἄλλο χορὸ δὲν ῥέγομαι ὡσὰν τὸ πεντοζάλι
πού κάνει τρία ζάλα (3) ὄμπρὸς καὶ δυὸ γιαγέρνει πάλιν.»*

Ὁ Καπετάνιος ἐσυνέχισε κι' αὐτὸς ἀμέσως:

*«Ἄλλο χορὸ δὲν ῥέγομαι ὡσὰν τὸ πεντοζάλι,
ἀπὸ τὸν μάθαν στὴ Φραγκιά καὶ τὸν χορεύουν κι' ἄλλοι.»*

Καὶ λέγοντας τὸ δίστιχο αὐτό, πού ἀσφαλῶς τῶχε κάνει μονάχος του, μὲ ἐκύτταξε χαρακτηριστικὰ γιὰ

1) στὸ τέλος 2) Κτύπημα δυνατώτερο μὲ τὸ πόδι 3) βήματα

νά μοῦ ὑπενθυμίσει τὴν ἱστορία πού μοῦ εἶχε διηγηθεῖ πρὸ ὀλίγου.

— Ζήτηε ἡ Μαρία ἢ Ἄντουανέττα ! ἐφώνασα ἐγὼ εἰς ἀπάντησιν.

— Ποιὰ λέει ; ἐρώτησε ἡ Μαυρογιάννena.

— Ἐτουλόγου σου καλοσροίζικο ὥστε νὰ τὰ μάθεις τουτανὰ θὰ φᾶς πολλὰς κουλοῦρες ἀκόμη, τῆς εἶπε ὁ Καπετάνιος γελώντας καθὼς ἐπήγαινε νὰ καθίσει ἀφίνοντας τὸ χορό.

— Αἱ ! ντὰ ἴντα δά, συμπέθερε, θεοσοφία θέλει καὶ τουτονὰ νὰ τὸ καταλάβει κιανεῖς, (εἶπε ἡ συμπέθερα πειραγμένη λίγο), ἡ ἀγαπητικιά του θὰ νᾶναι !...

Ὁ Καπετάνιος ἔσκασε στὰ γέλοια καὶ σ' ὄλο τὸ ὑπόλοιπο γλέντι ἐπέιραζε τὴν καινούργια συμπέθερα του γιὰ τὸν ἔρωτά μου μὲ τὴ Μαρία Ἄντουανέττα...

ΠΑΡΑΜΟΝΕΣ

[“Όταν πλησιάζει να γεννήσει ή έγκυος γυναίκα σιὰ χωριά τής Κοήτης, μαζέβουνται τὰ βράδνα οί στενώτεροι συγγενείς και οί γειτόνοι και κάνουν τις παραμονές”— έσπερίδες δηλ. στις όποιες παίζουν διάφορα παιχνίδια και διηγούνται εΐθνυμες ιστορίες, ώστε ή έτοιμόγεννη μ’ αυτά διασκοδάει ξεχνώντας κάμποσες ώρες τις ένοχλήσεις τής έγκυμοσύνης της. Οί έσπερίδες αυτές συνεχίζονται και αρκετές ήμέρες ύστερα από τον τοκετό και λέγονται πάλι... «παραμονές». Στις τελευταίες αυτές παραμονές, οί επισκέπτες φέρουν και δώρα στή λεχώνα, δηλ. «αζορμπά» ή «χυλόφτες» ή «λαζάνια», τὰ όποια κατασκευάζουν από έντοσις σιὰ σπία τους οί οίκοκυρές].

Τò Ζαμπιό τσῆ Κουτσουρονικόλαινας «άποϋ κρατουΐσε τον Ντρετομανώλη άποϋ τò Θραφανώ» ειχε γεννήσει και οί παραμονές έσυνεχιζόντανε.

‘Ο δάσκαλος του χωριουΐ που με φιλοξενοϋσε, ήτανε συγγενής του Ζαμπινοϋ και έτσι με πήρε ένα βράδνυ στις παραμονές, να περάσει ή ώρα μας.

“Όταν έφτάξαμε, τò σπιτι ήτανε γεμάτο κι’ από μακρυνά ακόμα ακουόντανε τὰ γέλοια και τὰ χάχανα...

Μόλις έκαθήσαμε με τò Δάσκαλο, έμπηκε μέσα

καὶ ἡ Ἀνεζήνα τοῦ Φουρνάρη—μιὰ ἀντρογυναῖκα ὡς ἐκεῖ πάνω πού «ἔμπαινε καὶ στοὶ καυγάδες τῶν ἀντρῶς», ἐπεβάλλετο δὲ σὲ ὅλους—ἄντρες καὶ γυναῖκες—στοὺ χωριό, γιατί ἦτανε χεροδύναμη—ἀφοῦ λέγανε πὸς μιὰ μέρα ἐσκότωσε τὸ χοῖρο τῆ με μιὰ γροθιά—καὶ γιατί εἶχε μιὰ φοβερὴ βρωμόγλωσσα πού δὲν ἐχάριζε «κανενὸς κοινιά» (1). Ἐμπῆκε μέσα ἔχοντας λυτὸ τὸ τζεμπέρι τῆς στοὺς ὤμους ριγμένο καὶ στοὺ χέρι ἐκρατοῦσε σὲ ἓνα δεματάκι τὸ δῶρό τῆς.

— Καλησπέρα στὴν ἀφεντιά σας ! ἐβρυχήθη μπαίνοντας. Ἰντα κάνεις, Ζαμπιό ; Τὸ μωρὸ καλᾶναι ;! Καλά σου ἔναι μπλεῖο νὰ σηκωθείς ἀπάνω, μόνο μοῦ κοίτεσα ἀκόμη ! Ἐγὼ μπρὲ ἀπὸν τᾶβγανα δυὸ-δυὸ τὰ κοπέλλια ὄντον ἐγεννοῦσα, τὴν τρίτη μέρα ἐσηκώνοιμε κι' ἦπιανα τὴν μπουγάδα. Ἐτουλόγου σου μοῦκαμες ἐκεῖ ἓνα νιάνιαιο σὰν τὸ ποντικὸ καὶ δὲν μπορεῖς νὰ σηκωθείς ἀκόμη !... Καλησπέρα, δάσκαλε ! Ἐπαδᾶσαι καὶ τουλόγου σου ;

— Καλησπέρα, κερ' Ἀνεζήνα ! Ἐπαδᾶμαι μαθῶς ! Καλὰ τὰ λὲς τοῦ Ζαμπιοῦ ! Κι' ἴντα βαστᾶς ἐκεῖ ; Κᾶ ! κοινιά φέρνουνε μπρὲ στοὶ λουχοῦνες ; τῆς εἶπε γιὰ νὰ τὴν πειράξει.

1) Δηλ. μιλοῦσε χωρὶς περιστροφές

— Έτουλόγου σου καλορροϊζικο έβγάλανε άσκορ-
δαφούς τὰ μάδια σου άπου τὰ γράμματα καὶ σου
φαίνονται οἱ μυίγες άλόγατα ! Στραβός είσαι νὰ
δεῖς πὼς είναι χυλόφτες ! Καὶ κατέχεις ἴντα χυλό-
φτες ; Ἄπο κείνεςά που τρώγονται καὶ με τὸ ξείδι,
έπρόσθεσε ὑπενθυμίζοντας στὸ Δάσκαλο πὼς τοῦ
είχαν πάρει πρὸ καιροῦ κάποια νέα που άγαποῦσε.

— Πολλὰ μέσα μπαίνεις, κερ' Ἄνεξήνα, εἶπε γιὰ
νὰ διαρθώσει τὰ πράματα ὁ Ντροετομανώλης.

— Μπρὲ άφτηνε κι' άς λείι, εἶπε ὁ Δάσκαλος,
έγὼ ποτὲ δὲν μανίζω (1) με τὴν κερ' Ἄνεξήνα γιὰτι
ὅ,τι κι' ἄν λείι κατέχω πὼς μ' άγαπα !

— Αἱ ! κιὰμέ ! «σκόρδα ρέβγομαι» (2), εἶπε γε-
λῶντας ἡ Ἄνεξήνα.

.....

— Αἱ, ἴντα λέτε νὰ παίξωμε θέλει κιανένα παιγνί-
δι νὰ περάσει ἡ ὥρα ; έρώτησε ὁ Ντροετομανώλης.

— Τὸ «βουΐδαρο» δὰ παίξωμε, έπρότεινε τὸ Νι-
κολιὸ τοῦ Σαγκανογεώργη.

[Ἐο «βουΐδαρο» παίζεται συνήθως ἀπὸ ὅλους τοὺς ὀπο-
σπερίζοντας, οἱ ὁποῖοι πιάνουν σὲ ἓνα κύκλο, τοῦ ὁποῖου τὸ
ἓνα κέντρο κατέχει ὁ «χαϊμένος» που καθορίζεται ἄν πιά-

1) θυμῶνο 2) έκφραση ἰσοδυναμοῦσα με διάψευσιν.

σει τὸν κώμπο στὸ μαντύλι. Ὁ χαϊμένος τυφλώνεται μὲ ἓνα μαντύλι καὶ κρατεῖ μαζὺ καὶ ἓνα ραβδί. Οἱ ἄλλοι ὄλοι, κρατοῦντες στὸν κώκλο, γυρίζουν γύρω ἀπὸ τὸν τυφλωμένο βιασικὰ τραγουδοῦντες σιερεότυπα:

Ἔ! δέ, βούϊ, βούϊδαρος
καὶ μουσάρι μούσαρος.

Ὁ τυφλωμένος προσπαθεῖ νὰ ματιεύσει ἓνα ἀπὸ τὴ φωνὴ καὶ ὅταν νομίσει ὅτι τὸν βρῆκε, χιτυᾷ τὸ ραβδί κάτω. Ὁ κώκλος τότε εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ σταματήσῃ καὶ ὁ τυφλωμένος δείχνει ἓνα καὶ γιὰ νὰ βεβαιωθεῖ ἀκόμα περισσότερο τὸν προκαλεῖ νὰ ἐπαναλάβῃ τὴ φωνὴ ἐνὸς ζώου — ὁ προκαλούμενος τὴν ἐπαναλαμβάνει φροντίζοντας ἐννοεῖται νὰ ἀλλάσῃ τὴν φωνὴ του καὶ ἂν τὸν ἀναγνωρίσῃ, τότε ὁ ἀνακαλυπτόμενος γίνεται «χαϊμένος» καὶ παίρνει τὴ θέσῃ στὴ μέση τυφλωνόμενος ἐπίσης].

Ὁ κόμπος κατὰ σύμπτωση ἔπεσε στὴν Κερανεζήνα. Ἔτσι ὅταν τὴν ἐτύφλωναν ὁ δάσκαλος γεμάτος εἰρωνεία τῆς εἶπε:

— Ἐδὰ δὰ σὲ σάσω (1) ἡ γὼ Κερανεζήνα! Τρεῖς ὄρες θὰ σ' ἔχουμε στὴ μέση νὰ λυώσεις στὰ πόδια σου!

— Ἐσένα δὰ πρωτοπιάσω, διαόλου γιγιέ, μόνο νὰ

1) Θὰ σὲ διορθώσω

τὸ κατέχεις ! τοῦ εἶπε ἡ Ἀνεξήνα γελῶντας.

Ὁ κύκλος ἄρχισε νὰ γυρίζει τραγουδώντας τὸ « Ἐ ! δέ ! βουί, βουίδαρος », ἐνῶ ὁ δάσκαλος γιὰ νὰ σκάσει τὴν Ἀνεξήνα ἐπήγαινε καὶ τῆς φώναζε στὸ αὐτί : « Καὶ μουςκάρι μούσκαρος ! κερ' Ἀνεξήνα ! »

— Ἐδὰ δὰ σὲ πιάσω 'γώ, διαολόπαιδο καὶ ἔχεις νὰ πάθεις τοῦ ἡλίου τὰ πάθη !

Ἐχτυποῦσε τότε τὸ ραβδί καὶ ἔδειχνε ἓνα ἀπὸ τὸν κύκλο. « Ὁ Δάσκαλος εἶναι ὅμως ἐδὰ », ἐφώναζε νομίζοντας πὼς τὸν βρῆκε. — « Γράψε λάθος ! » ἐφώναζε ὁ δάσκαλος ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά. — « Φτοῦ ! γαμηδιάλοιοι τσ' ἀπολιμάρους σου καὶ ξέφυγές μου πάλι ! Μὰ ποῦ δὰ πᾶς ; »

Ἡ Ἀνεξήνα δὲν κατώρθωνε νὰ βρεῖ κανένα καὶ γιὰ νὰ μὴ τὴν προσβάλουν ἐπρότειναν νὰ παίξουν καὶ ἄλλο παιγνίδι.

— Δὲν ἐντραπήκιε, μωρέ, νὰ μ' ἔχετε τοσηνὰ ὄρα τυφλωμένη, εἶπε ἡ Ἀνεξήνα καθίζοντας. Κοντὸ ὁ σπιτονοικοκύρης ἦθελα φοβηθῆ τὸ Θεὸ νὰ μ' ἐλευθερώσει ;

— Ντὰ γιάντα τὸ λές ἐδὰ τουτονά, Ἀνεξήνα, δὲν τὸ κατέχεις πὼς οἱ Θεραφειῶτες δὲν φοβοῦνται ἄλλο πράμμα μόνον τὸ Θεὸ καὶ τὸν τοῖχο ; εἶπε ἀπαντῶντας τὸ Γιωργιὸ τὸ Ἀνωγειανάκη γιὰ νὰ πειράξει

τὸ σπιτονοικοκύρη.

Πραγματικὰ στὸ Θραψανὸ ἀπ' ὅπου, ὅπως εἶπαμε, καταγόντανε ὁ Ντρετομανώλης, ὅλοι οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴν ἀγγειοπλαστική. Τὶς στάμνες, τὰ πιθάρια καὶ τὰ λοιπὰ εἶδη, ὅταν ἐτοιμαστοῦν, τὰ φορτώνουν στὰ γαϊδούρια καὶ τὰ περιφέρουν στὰ χωριὰ γιὰ πούλημα. Καὶ φυσικὰ τὸ μόνο πράγμα ποὺ φοβᾶται ὁ Θραψανιώτης, εἶναι ὁ τοῖχος, μήπως, καθὼς εἶναι καταφορτωμένος ὁ γαῖδαρος μὲ τὶς στάμνες, πλησιάσει στὸν τοῖχο καὶ χτυπήσει μὲ τὸ εὐθραυστο φορτίο του.

— Τὰ πρεπούμενα τοῦ χωριοῦ σου θὲς νὰ σοῦ πῶ φραίνεται, γιὰ νὰ σωπάσεις ! τοῦ εἶπε ὁ Ντρετομανώλης. Κοντὸ λίγὰ 'ναι ;

— Δὲν ἔχει μένα τὸ χωριό μου πράμμα νὰ τὸ πεῖς εἶπε ἀμυνόμενο τὸ Γιωργιό.

Τὸ Γιωργιὸ τὸ 'Ανωγειανάκη ἐκαταγόντανε πραγματι ἀπὸ τ' 'Ανώγεια—ἓνα χωριό, ποὺ μολονότι ἔχει ἐξυπνότατους κατοίκους, τοὺς ἔχουν βγάλει ἓνα σωρὸ ἀνέκδοτα τὰ γύρω χωριὰ ἴσως ἀπὸ ζήλεια ποὺ παριστάνουν τοὺς 'Ανωγειανούς ὡς ἀμόρφωτους καὶ βλάκες καὶ τὰ ὁποῖα βέβαια εἶναι ἀνύπαρχτα.

— Σκᾶς ἐδὰ διάολε κειά ; γῆ δὲ σκᾶς ; 'Ανωγειανοὶ μπρὸ δὲν ἦσανε κείνοι δὰ ποὺ σπεῖρανε τ' ἀ-

λάτσι καὶ τ'ἀναμένανε νὰ φυτρώσει ; Γῆ ἐξέχασες
λάτσι καὶ ἀνημένανε νὰ φυτρώσει ; Γῆ ἐξέχασες
πὼς ἦτονε χωριανὸς σου καὶ κείνοσά πού γόρρασε
— Ποιὰ λέει ; ρώτησε γελώντας ἡ Ἀνεζήνα. Πέ
μάς το, Θεόψυχά σου τουτονά γιατί δὲν τὸ ξανά-
κουσα.

Ὁ Ντρετομανώλης ἄλλο πού δὲν ἤθελε.

«— Μιὰ βολὰ λέει, ἕνας Ἀνωγειανὸς ἐπῆγε στὴ
χώρα νὰ πουσουνίσει. Κι' ἐκεῖα πού περνοῦσε ἀπὸ
τὸ μεῖντάνι (1) ἤκουσι ἕνα μανάβη ἀπὸ που-
λοῦσε καρπούζες νὰ τὸ διαλαλεῖ : « Ἄλλος τὸι καρ-
πούζες ! Ἄλλος τὸι μουλαρομάννες ! » Ὁ Ἀνω-
γειανὸς ἅμα ἄκουσε μουλαρομάννες ἐσίμωσε τοῦ μα-
νάβη καὶ τὸν ἀρώτηξε : « Ἐ ! κουμπάρε ! πόσο που-
λεῖς τὸι μουλαρομάννες ; — Δυὸ μεταλλίγια, μάθια
μου, τὴ μιὰ ! τοῦ λέει ὁ μανάβης. — Ἐ ! βάλε μου
μιὰ, μὰ νᾶναι γκαστρομένη κιόλας ! — Ἐκεῖνὰ πού
δὰ σοῦ δώσω γώ, τοῦ λέει ὁ μανάβης, τῶχει μέσα
τὸ μοιλαράκι καὶ δὰ τὸ κάμει κιόλας ὅπου-ὅπου ». Ὁ
Ἀνωγειανὸς ὀλόχαρος γιὰ τὴ πουσουνιά του, ἐπλέ-
ρωσε κι' ὕστερα ἐφόρτωσε τὴν καρπούζα μεσοσώ-
μαρα τοῦ γαιδάρου κι' ἐξεκίνησε γιὰ τ' Ἀνώγεια.

1) ἀγορά

Τὴν ὥρα ὁμως ἀπὸν περνοῦσε ἀπὸν τὸ «Μεγάλο Γκρεμό», γλυστρῶ ὁ γαΐδαρος καὶ ρίχνει στὸν ἐγκρεμὸ τῆ καρπούζα. Ὁ διάλογος νὰ τὸ κάμει τὴν ὥρα πὸν τσουρλοῦσε κάτω ἢ καρπούζα ἐξεπετάχτηκε ἕνας λαγὸς καὶ ἐ γ λ ά κ α (1) κάτω καὶ τὸν ἐζύγωνε ἢ καρπούζα. Ὁ Ἀνωγειανὸς τὸ λοιπὸς θεωρεῖ τὸ λαγὸ καὶ πῆρε πὸς ἦτονε τὸ μουλαράκι ἀπὸν εἶχε πῆσα ἢ καρπούζα καὶ βάνει τοῖ φωνές:

«— Ἰ, ἴ, ἴ! γιὰ τὸ Θρόνος τοῦ Θεοῦ κι' ἦχασα τὸ μουλαράκι!

«Ἐξεκίνησε τὸ λοιπὸς ὕστερα καταλυπημένος καὶ πῆγε στὸ χωριό. Ὄταν ἦφταξε στὸ σπίτι καὶ τὸν εἶδε ἐτσὰ καταλυπημένο ἢ γυναῖκα του, τὸν ἀρώτηξε ἰντάχε, κι' αὐτὸς τσ' ἦκαμε τὴν ἱστορία. Ἡ γυναῖκα του ἐπῆγε κι' αὐτὴ νὰ σκάσει ἀπὸν τὸ καῦμό τση.

«— Ἰ, ἴ! γιὰ τὸ Θεὸ καταφρόνια! Κι' ἦθελα τὸ στρώνωμε, μωρὲ ἄντρα, κειονὰ τὸ μουλαράκι νὰ πηγαίνομε σιὰ πανηγύρια.

— Ἐ! κιαμέ! θαρρεῖς πὸς ἦθελα σοῦ τάφήνω νὰ μοῦ τὸ στρωμπιαρίσεις (2)!

«Ὁϊ νὰ μοῦ τ' ἀφήνεις ἦθελες»—«οἶ δὲν ἦθελα

1) ἐτρεχε 2) καταστρέψεις

σοῦ τ' ἀφήνω», πιάνεται μὲ τὴ γυναῖκα του ἀποὺ λὲς καὶ τὴν κάνει σώσπαστη στὸ ξύλο νά... μὴ τοῦ στρωμπιαρίσει τὸ μουλαράκι... ἀπούθιλα κάμει ἢ καρπούζα...

Στὴν διήγηση αὐτὴ τοῦ Ντρετομανώλη ὅλοι ἔσκασαν στὰ γέλοια.

— Ὁ Θεὸς νὰ σέβρει, μωρὸ Μανωληό, καὶ ποῦ τὰ μαθαίνεις, εἶπε μὲ φωναχτὰ γέλοια καὶ ἡ Ἄνεζήνα.

Ἡ λεχῶνα ὅμως ἦτανε ὥρα πὰ νὰ ἡσυχάσει καὶ οἱ ἀποσπερίτες ἄρχισαν νὰ φεύγουν ἕνας-ἕνας !

— Καλὴ νύχτα καὶ καλὰ σαράντα, Ζαμπιώ !

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΧΑΝΙΩΝ

Ο ΑΪ ΓΕΩΡΓΗΣ ΠΟΥ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΕΙ
ΤΟΥΣ ΖΩΟΚΛΕΦΤΕΣ

[Στὰ περασμένα χρόνια ἡ ζωοκλοπὴ στὴν Κορίνη ἦταν πράξη πολὺ συνηθισμένη. Οἱ ζωοκλέφτες ἐδικαιολογοῦντανε γιατί καὶ κατὰ τὴν κοινὴ ὁμολογία «τὸ κρέας τοῦ κλεψίμου ζώου εἶναι νοστιμότερον» καὶ γιατί ἡ ζωοκλοπὴ ἐθεωροεῖτο ἓνα εἶδος παλληκαριᾶς, ποὺ δὲν ἦτανε τοῦ καθενὸς δουλειά. Ἰδιαίτερα ὅμως ἡ δικαιολογία τῆς νοστιμιᾶς τοῦ κρέατος ἔφτανε ὥστε, καὶ πλουσιώτατος νὰ ἦταν κανένας, μὲ κοπάδια τὰ πρόβατα, προκειμένου νὰ φιλοξενήσει ἓνα «γαρδιακό» του φίλο, νὰ κλέφτει ἓνα πρόβατο ἀπὸ τὸ γειτονικὸ κοπάδι καὶ νὰ τὸ σφάζει. Καὶ μπορεῖ κανεὶς νὰ βεβαιώσει κατηγορηματικὰ πὼς ἡ πράξη του αὐτῆ δὲν εἶχε ἀφορμὴ τὴ φιλαργυρία, ὅσο τὴν πίστη στὴν παράδοση τῆς νοστιμιᾶς τοῦ κρέατος τοῦ κλεψίμου. Τὸν ζωοκλέφτη δὲν πρέπει νὰ τὸν πάροουμε σὰν ἓνα συνηθισμένο οἰοδῆποτε κλέφτη. Μπορεῖ κατ' ὄλα τὰ ἄλλα νὰ εἶνε ἓνας ἀξιόλογος ἄνθρωπος, ὑποταγμένος ὅμως στὴν παράδοση τῆς πράξης αὐτῆς, ἡ ὁποία σὲ ὠρισμένες περιφέρειες στὰ παλιὰ αὐτὰ χρόνια εἶχε καταστήσει σὲ ἔθιμο. Αὐτὸ

ἀκριβῶς θέλει νὰ δικαιολογήσει ἢ παρακάτω ἱστορία, δεί-
χνοντις πὼς στὴ συνείδηση τοῦ ζωοκλέφτη ἡ πράξις του
δὲν εἶχε τὴ βαρότητα μιᾶς ἁμαρτίας, ἀφοῦ ἐκαλοῦσε καὶ
τοὺς ἁγίους νὰ τὸν βοηθοῦν, καθὼς ἔκανε καὶ σὲ κάθε του
ἄλλη συνηθισμένη ὑπόθεσιν].

Στὴ βάφτιση τοῦ «κοπελιοῦ» τοῦ Σκοτιδοκωνσταν-
τῆ ἦσαν προσκαλεσμένοι μαζὺ μὲ ὅλο τὸ χωριὸ καὶ
ἄρκετοὶ «μεγαλωσάνοι» ἀπὸ τὴ Χώρα (1), γιὰτὶ ὁ
Σκοτιδοκωνσταντῆς ἦτανε ἓνα κεφάλι τοῦ χωριοῦ,
πλούσιος καὶ κομματάρχης πρώτος. Ὁ σύντεκνος (2)
ὁ γιατρὸς ὁ Μακρόκης, εἶχεν ἔρθει ἐνωρὶς μὲ τοὺς
Καστρινοὺς (3) προσκαλεσμένους—μιὰ ὀλόκληρη
καβαλαρία. Τὸ χωριὸ ὅλο εἶχε βγεῖ νὰ τοὺς ὑποδε-
χτεῖ. Οἱ κοπελλιᾶς (4) τοῦ χωριοῦ, βλέποντας τὰ Κα-
στρινὰ κορίτσια μὲ τὰ πολύχρωμα καπέλλα, τίς με-
ταξωτὲς ἐσάρπες, τὰ κομψὰ φορέματα, εἶναι ἢ ἀλή-
θεια πὼς ἐζήλησαν.

— Εἶδες, μπρὲ Ρηνιώ, ἴντα ὤμορφα καπέλλα φο-
ροῦνε ;

— Χαρᾶς τὴ μοῖρα τως, καῦμένη !

— Ἐτσὰ ζοῦνε μπρὲ οἱ ἀνδρῶποι, ὄϊ σὰν ἐμᾶς ;

1) Κάστρο ἢ χώρα ἔλεγαν τὸ Ἡράκλειο οἱ χωρικοί. 2) γουνοῦς.
3) Ἡρακλειῶτες. 4) τὰ κορίτσια.

Ξάνοιξε (1) τὰ προσώπατά τως ἀποῦναι σὰν τοὶ «ἐφτὰ στοῦλες» (2).

— Αἶ ! κιὰμὲ πῶς ἤθελες νᾶναι ; Ὁ ἥλιος κον-
τὸ (3) τοὶ θωρρεῖ ; Γῆ τὸ θέρος πᾶνε ;

— Κάθα ἕνας μὲ τὴν τύχη του, παιδί μου ! Νὰ
ποθάνουνε θέλει κι' αὐτές...

Οἱ προσκαλεσμένοι ἐπεξέψανε στὸ σπῆτι τοῦ Σκο-
τιδοκωνσταντῆ, πού τοὺς ὑποδέχτηκε γεμᾶτος χαρὰ
γιὰ τὴν ἐξαιρετικὴ τιμὴ τέτοιας ἐπίσκεψης.

— Καλῶς τοσι ! Καλῶς ἤρθετε ! Καλῶς ἐκοπιά-
ζετε ! Σίμως, μωρὲ Γιάννη, τὸ μουλάρι στὸ πεζούλι
νὰ πεζέψει ἢ νοικοκερά ! Ξεκρέμασε μωρὲ κειονὲ τὸν
νιρουβᾶ (4) πρῶτα ! Αἶ, Νικολάκη ! βοήθηξε κειὲ
νὰ ξεφορτώσουμε τὰ πράγματα ! Ἀνελιγάδιασε,
μωρὲ Μανωληό, τὸ σκοινὶ κεινουγὲ τοῦ μουλαριοῦ νὰ
μὴν τὸ πατεῖ ἐκεῖὰ χάμαι ! καὶ πάρε τὴ γαϊδούρα
καὶ τὰ δυὸ μουλάρια νὰ τὰ δέσεις στὸ σόχωρο καὶ
ὔστερα νὰ πᾶτε καὶ τᾶλλα ὠζᾶ νὰ τὰ δέσετε στὴ βο-
σκαρᾶ στοὶ «Ἀνελιμάδες» !...

Ὁ Σκοτιδοκωνσταντῆς ἦτανε ὅλο κίνηση νὰ τα-
κτοποιήσει τὰ πράγματα καὶ τοὺς μουσαφιραῖους,

1) Κοίταξε 2) γιφάδες τοῦ χιονιοῦ, ἔκφραση συνηθισμένη δταν
πρόκειται γὰ δείξουν τὴ λευκότητα ἢ) μήπως 4) σακκούλι

πού εἶχανε πιά πεζέψει καὶ καθόντανε στὴν αὐλὴ κάτω ἐπὸ μιὰ μεγάλη κληματαριά.

Ἡ συντέκνισσα ἢ Σκοτιδοκωνσταντίνα εἶχε παραλάβει τοὺς προσκαλεσμένους καὶ τοὺς περιποιότανε.

— Μωρὴ Λενιώ ! κατέβα, μωρὴ, στὴν κάτω κάμαρα νὰ βάλεις ρακὴ ἀπὸ τὸ πιθαράκι ἀποῦναι κοντὰ στὸ σωρὸ τῶν ἀμυγδάλω !... Καλῶς ἐκοπιάζετε ... Κᾶ ! ἐτσὰ τὸ κάνουνε, μπρέ ! νὰ κάνουμε «μαῦρα μά-Εὐχαριστοῦμε σας... Καλῶς τὴν κερά συντέκνισσα ! θια» νὰ σᾶς ἰδοῦμε ;... Κιαμέ ; "Αμα ἔχω ἔγὼ ἐτσὰ συντέκνους δὲν μὲ γνοιάζει, θεόψυχά μου, νὰ κάνω δυὸ κοπέλλια τὸ χρόνο ! Σπολάητη σας, εὐχαριστοῦμε... Αἱ ! πιασ' τὰ καλλιμέντα μας (1) !... Κᾶ, σπασμένο ἔναι κειονὰ τὸ ποτηράκι ; Ντὰ βρῖσκεις νὰ ἔγοράσεις καὶ προᾶμμα ἐπαδά ; Ἐτουλόγου σας ἀπὸν ζῆτε στὴ Χώρα, ἔχετε καὶ ὅλες σας τσι εὐγόδωσες (2)... Στὴν ὑγεία σου, ἀφέντη σύντεκνε ! Αἱ, μὰ καιρὸς ἦτονε δὰ μπλεῖο νὰ βαφτιστεῖ, γι μιτὶ πάει μπλεῖο δυὸ χρονῶ. Ντὰ αὐτό, μπρέ, δὲ σολαγιάζει (3) τοῦ Θεοῦ τὴν ἡμέρα, μόνο σπᾶ τῶν κοπελλιῶ τσῆ γειτονιᾶς τσι κεφαλὲς καὶ καθαλικέβγει τὰ

1) τὰ ὀφέλη 2) εὐκολίες 3) ἡσυχάζει.

αὐτῶν ὁμοιωθῆναι ἰσχυρὰ πάλαι γὰρ (1) συζητιομένη
πᾶσι ! Φέρε τως, μωρὸ Μαρούλι, τὸ Δράκο (2) νὰ
τόνε δοῦνε !

Τὸ Μαρούλι σὲ λίγο ἔφερεν τὸ Δράκο, ἓνα στρουμ-
πουλό, ροδοκόκκινο παιδάκι, πὸν κρατοῦσε στὸ χέρι
ἓνα ἀχλάδι μισοφαγωμένο καὶ εἶχεν ἀλείψει μὲ τὸν
ὀπὸ του τὰ μούτρα του. Ὁ Δράκος δὲν ἤθελε φαίνε-
ται νὰ ἀκολουθήσει τὸ Μαρούλι καὶ καθὼς τοῦ τρα-
βοῦσε τὸ χέρι, ἐμισόκλαιγε φωνάζοντας μὲ τὸ στόμα
γεμᾶτο ἀχλάδι : « Δέ, δέ ! δὲν πάω ποθὲς ! »

Ὁ νουνὸς προσεφέρθη νὰ τὸν κομπλιμεντᾶρει :

— Καλῶς τὸ Δράκο, καλῶς τον ! Ἔλα, παιδί
μου, πὸν σ' ἀγαπῶ... Ἔλα πὸν σοῦφερα καὶ ἓνα σο-
ρὸ καλὰ πράματα !

Ὁ Δράκος ὁμως εἰς ἀπάντησιν ἐσήκωσε τὸ μισο-
; ἡδιστὴ ἡμεῖς ἔχουμε ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς

— Μωρεσὺ, μασκαρῶ ! ἐφώνηξε κατάπληχτη ἡ μη-
τέρα του, ἰντάκαμες ἐκειά ; Κᾶ, τοῦ σαντόλου (3)
σου, μωρὸ, ἐπῆγες νὰ παίξεις ;

— Δὲν πειράζει, κερὰ συντέκνισσα, ἐτσὰ τότε θέ-
λω γὰ τὸ φιλιότσο (4) μου ! παληκαρῶ μαθὼς —

1) μανδρότουχος 2) Δράκος λέγει ὅλα τὰ ἀβάφτιστα παιδιὰ 3)
τοῦ νονοῦ 4) ἀναδεξιμῶς

τοῦ κυροῦ του θὰ μοιάσει, ἔλεγε ὁ σύντεκνος σκουπίζοντας τὰ μούτρα του ἀπὸ τὸ φιλοδώρημα τοῦ φιλιότσου, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐσκοῦσαν στὰ γέλοια.

— Ἔ! τὸ θεομπαίχτικο ἰντάκαμε! Δὲν κατέχω πὼς θὰ τὸ συμβάσωμε νὰ τὸ βάλωμε ἀργὰ στὴν κολυμπήθρα!

— Νὰ μπεῖ θέλει αὐτό, καλορροΐζικο! ἴντα θὰ κάμει, εἶπε τὸ Μαρούλι.

— Νὰ σοῦ γνωρίσωμε δά, κερὰ συντέκνισσα, καὶ τοὶ ἀποδέλοιπους (1) καλεσμένους, εἶπε ὁ σύντεκνος ὁ Μακράκης... Ἀπὸ παὲ τουλόγου τση εἶναι, εἶναι θυγατέρα τοῦ Μαραγκογεώργη ἀποῦχει τὸ μεγάλο ἀμπέλι στὴ «Φοινικιά».

— Μὲ τὸ καλό! ἀπάντησε ἡ συντέκνισσα ὑποκλινόμενη καὶ βάνοντας τὸ χέρι στὸ στήθος της.

— Ἀπὸ πανέ ἴναι ἡ κουνιάδα μου ἡ Εὐλαμπία καὶ ὁ ἀδερφός τση ὁ Μηνᾶς.— Ἐτουλόγου τση εἶναι ἡ κόρη τοῦ Καφωμένου τοῦ γιατροῦ ἀποῦχει τὸ μεγάλο σπίτι τσ' «Ἐφτὰ Μπαλιτάδες» τσ' ἄλλους τσι γρωνίξεις...

— Μὲ τὸ καλό! Μὲ τὸ καλό! ἔλεγε ὀλόχαρη ἡ συντέκνισσα.

1) ὑπόλοιπους

Ἐκείνη τὴν ὥρα ἔφταξε καὶ ὁ Σκοτιδοκωνσταντῆς πού εἶχε πιὰ ταχτοποιήσει τὰ ζῶα καὶ τὶς ἀποσκευὲς τῶν μουσαφριαίων.

— Αἱ ! καλῶς ἦρθετε ! καλῶς ἐκοπιάζετε, εἶπε τρίβοντας ὀλόχαρος τὰ χέρια του. Φέρε, μωρὲ δασκάλισσα (ἔτσι προσηγόρευε πάντα τὴ γυναῖκα του) μιὰ ροκὴ νὰ τὴν πιοῦμε ἐδὰ ποῦρθα κι' ἐγώ... καὶ ὕστερα πετάξου καὶ στὸ φουῦρνο νὰ δεῖς ἴντα γίνονται τὰ τεψά...

Καὶ γιὰ νὰ δώσει ἀφορμὴ ὀμιλίας εἶπε στὸν Μακρώα :

— Καὶ δὲν μοῦ λές ἐδὰ, ἀφέντη σύντεκνε, πότε θὰ νάχουμε πάλι ἐκλογές ;

— Αἱ ! μὰ ἐδὰ κοντά, σύντεκνε. Καὶ δὲν μοῦ λές, ἀλήθεια, πῶς πάει τὸ χωριό ;

— Τὸ χωριό μας λογαριάζεις τουλόγου σου ; Ὅλοι ἐγυρίσανε δικοὶ μας ! Κι' ἀπὸ ἰ ἐγώ 'μα ἰ πᾶ (1) ! Ἄμα μᾶς ἐφύγει ἓνας ψῆφος—ἀποῦναι ἓνας—νὰ μοῦ τόνε καρφώσεις ἐμένα στὸ κούτελο (2).

— Καὶ στ' Ἀπάνω χωριὸ τὸ ἴδιο εἶναι ;

— Ἐκειάναι δὰ μόνο ὁ Σισκονικόλης μὲ τὸ συγ-

1) Καὶ ἔπειτα ἐγὼ εἶμαι ἐδῶ 2) Μέταπο

γενολόι του μαῦροι—πεντέξη ψῆφοι ὅλοι-ὅλοι, ποιὸς τσι λογαριάζει ;

.....

.....

.....

Τὸ μυστήριον τῆς βάφτισης εἶχε τώρα πὰ τελειώ-
σει. Ὁ Δράκος μετωνομάστηκε Μίνωας. Τὴν ὥρα
μάλιστα ποὺ τὸν βάλανε στὴν κολυμπήθρα εἶχε παίξει
ἓνα χαστούκι τοῦ παπᾶ καὶ τώρα πὰ οἱ προσκαλε-
σμένοι ἐτοποθετοῦντο στὴν «τάβλα». Ἐκάθισαν πά-
νω ἀπὸ 80 πρόσωπα. Τὰ τεψὰ καὶ τὰ σουβλιστὰ ἦ-
σαν τοποθετημένα σὲ μιὰ ἀτελείωτη σειρά. Τὰ ἴφτά-
ζυμα ὑψοῦντο σὲ μικροὺς λόφους κατὰ διαλείμματα
πάνω στὴ «τάβλα». Οἱ «ξομπλιαστὲς» πετσέτες, ἄ-
πιαστες ἀκόμα ἀπὸ τὶς κασσέλες, ἐφιγουράριζαν δί-
πλα στὰ πᾶτα. Μπουκάλες καὶ φλασκιά τεράστια
γεμᾶτα κρασί ἀπὸ τὸ παλιὸ βαρέλι ἐπερίμεναν νὰ
ἀρχίσουν οἱ ἀθάνατες Κρητικὲς σπονδές. Οἱ παπάδες
στὴν κεφαλὴ τῆς «τάβλας» ἄρχισαν νὰ ψέλνουν τό:
«Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε». Ὁ γεροντότερος
ἀπ' αὐτοὺς ὕστερα εὐλόγησε τὴν «βρωσὴν καὶ τὴν
πόσιν» καὶ τὸ δεῖπνο ἄρχισε μὲ ἓνα τρομαχτικὸ θό-
ρυθο, ποὺ ἔκαναν τὰ χτυπήματα τῶν σερβιτσιῶν καὶ

τὰ γέλοια καὶ οἱ φωνῆς τῶν προσκαλεσμένων. Τὰ φαγητὰ διεδέχοντο τὸ ἓνα τὸ ἄλλο καὶ οἱ μπουκάλεις καὶ τὰ φλασκιά ἐπιγαινοερχόντανε στὸ βαρέλι !

— Νὰ μᾶς ἐξήσει ὁ νεοφώτιστος !

— Καὶ Δεσπότη νὰ τόνε δεῖς !

— Νὰ τὰ χιλιάσεις, σύντεκνε !

— Πάντα κερδισμένη, κερὰ μαμή !

Ἡ Σκοτιδοκωνσταντίνα κρατοῦσα μιὰ δλόκληρη ὠμοπλάτη ἀπὸ τὸ ψητὸ ἐπλησίασε τὸν σύντεκνο :

— Μὰ τρώε δά, ἀφέντη σύντεκνε ! "Ι, ἱ, ἱ ! τόσονά τονε δά μόνο τὸ φαῖ σου ; γῆ ντρέπεσαι μαθῶς ;

— Νὰ σκάσω θέλει, θεόψυχά μου συντέκνισσα, ἀπὸ τὸν πολυχορτασμό.

— Ἐτούτηνὲ τὴ σπάλα θὰ τὴ φᾶς ὅλη, σύντεκνε, γιατί Θεὸ καὶ ψυχὴ ἂν ἔχω, θὰ σοῦ τὴ χῶσω ὅλη στὴ ράχη !

Ὁ σύντεκνος τέλος πάντων, γιὰ νὰ μὴ δυσαρεστήσει τὴ συντέκνισσα πὺν καὶ δὲν ἄστειευότανε καθόλου, ἄρχισε νὰ τρώει τὸ τεράστιο αὐτὸ κομμάτι, ἀπελπισμένος ἀπὸ τὴν ἀρχὴ πῶς θὰ τὰ κατάφερνε. Ἡ συντέκνισσα εὐτυχῶς σὲ λίγο, ἀφοῦ ἐτσούγκρισε καὶ ἓνα-δυὸ ποτήρια κρασί μαζί του, τὸν ἀφῆκε νὰ συνεχίσει μονάχος του, γιατί αὐτὴ ἔπρεπε νὰ πάει

στό «μουτουπάκι» (1) νὰ ἐπιβλέπει τὸ σερβίρισμα. Ἔτσι ὁ σύντεκνος, μόλις τὴν εἶδε νὰ φεύγει, ἐπέταξε κάτω ἀπὸ τὸ τραπέζι τὸν ἀναγκαστικὸ μεζέ, ὅπου ἕνας θεόρατος σκύλλος ἢ «Μαυροληγά», συνεπλήρωσε τὸ ἔργον ποὺ αὐτὸς ἀφῆκε ἡμιτελές.

Τὸ γλέντι ἐξακολουθοῦσε, ὅταν ὁ νουνὸς ὁ Μακράκης, στενοχωρημένος ἀπὸ τὸ βαρὺ στομάχι καὶ μὲ πονοκέφαλο ἀπὸ τὸ ἀναγκαστικὸ κρασοπότι, βγῆκε ἔξω στὴν αὐλὴ νὰ πάρει λίγο τὸν ἀέρα του. Ἀπὸ πίσω ἀκολούθησε καὶ ὁ Σκοτιδοκωνσταντῆς.

— Καλά 'καμες καὶ βγῆκες ὄξω, σύντεκνε, νὰ σοῦ φουσήξει μιὰ ὀλιὰ ἀέρας, γιὰτὶ μέσα κάνει πολὺ κάψα (2). Καὶ τὸν ὠδήγησε νὰ καθῆσαι στὸ πατάρι τοῦ πατητηριοῦ. Κάτσε ἐπαὲ καὶ γὰρ θὰ πῶ ἐδὰ νὰ σοῦ κάμουνε κι' ἕνα καβεδάκι νὰ σοῦ περάσει ἢ σκοτοῦρα (3). Αἶ ! κιαμὲ τὸ κρασί, βλέπεις, εἶναι παληὸ κι' ὡς καὶ νῶναι χτυπᾶ στὴν κεφαλή !...

Ἐκεῖνη τὴν ὥρα τοὺς ἐπλησίασε καὶ ὁ Γιδονικολῆς, ἕνας περίφημος ζωοκλέφτης τοῦ χωριοῦ.

— Καλησπέρα στὴν ἀφεδιά σας ! Κι' ἴντα ; ἀπὸ δὰ ἐκόψετε τουλόγου σας ;

— Μπά ! ντὰ νὰ ξαναρθοῦμε θέλει ἐμεῖς μέσα

1) κουζίνα 2) ζέστη 3) πονοκέφαλος

μόνο ἐπαιέ ὁ σύντεκνος τοῦ πόνεσε μιὰ ὀλιὰ ἢ κεφαλή του κι' ἤρθε μὲ τὴν ἡσυχία του νὰ πει ἓνα καβέ.

— Ἐγὼ λέω πῶς τὸν ἐχάλασε τὸ κρέας, εἶπε ὁ Γιδονικολῆς. Ντὰ δὲν σοῦπα γὼ ἀπὸ προθὲς νὰ μ' ἀφήσεις νὰ σοῦ βρῶ τὸ κρέας τῆ βάφτισης ἐτσὰ πὸν κατέχω ἄγὼ νὰ εὐχαριστηθοῦνε οἱ ἀθρῶποι ;

— Δὲν θέλω γὼ ἐτσὰ βρωμοδουλειές, Νικολάκη, γιατί θέλω νάχω τὸ «ἐμιρὶ τῆ κεφαλῆς μου» (1). Πετάξου μὰ τὸ Θεῖό σου μιὰ κοπανιὰ (2) μέσα νὰ φέρεις τὸ καβὲ τοῦ συντέκνου.

— Μετὰ χαρᾶς ! ἐφώνασε ὁ Γιδονικολῆς καὶ ἔφυγε.

— Κατέχεις ποιὸς εἶναι τουτοσὰ, σύντεκνε ; ἐρώτησε ὁ Σκοτιδοκωνσταντῆς τὸ Μακρόκη, ὅταν τὸν εἶδε νὰ φεύγει. Ἐτουτοσὰ εἶναι ὁ Γιδονικολῆς μὲ τὸνομα, κατσοικλέφτης ἀπὸν δὲν ἤβγαλε ἢ Γῆ ἢ Οἰκουμένη δεῦτερο, μὰ τὸν ἔχω φίλο κι' ἐτσὰ δὲν μοῦ πειράζει τὰ ὄζᾶ μου. Ἐτουτοσὰ, σύντεκνε, εἶναι ἀπὸν ἐγάλασε καὶ τὸν Ἄη Γεώργη στὴν κλειψὰ ἀπάνω.

— Ποιὸ Ἄη Γεώργη ; ἐρώτησε ὁ σύντεκνος.

1) Τὴν ἡσυχία 2) μιὰ στιγμή.

— Τὸν Ἄη Γεώργη ἀπὸ βάνουνε μεσίτη οἱ ζωοκλέφτες.

— Αἶ ! πρώτη φορὰ πὸ τ' ἀκούω πάλι τουτονά, σύντεκνε !

— Ἦ ! ντ' αὐτὸ τὸ κατέχει ὁ κόσμος. Ἄτὲ ποπέρα στὸ φαράγγι εἶναι ἓνα ξωμονάστηρο τοῦ Ἄη-Γεωργιοῦ κι' ἀτὰ (1) πᾶνε οἱ κλέφτες καὶ τότε παρὰ αλοῦνε νὰ βοηθήξει νὰ κλέψουνε τοῦ δεῖνα τὰ ὠζιά. ἄς ποῦμε, κι' ὅ,τι πάρουνε νὰ τοῦ δώσουνε τὰ μισά.

— Μπρέ ! γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ! εἶπε ὁ Μακράκης. Μαρεὶ καὶ τσ' ἁγίους βάνουνε οἱ ἀθεόφοβοι στὴ μέση ;

— Ὁ Γιδονικολῆς, ἀπὸ λές, ἐπῆγε, λέει, μὰ φορὰ καὶ παρακάλεσε νὰ τότε βοηθήξει νὰ κλέψει μιὰ φορὰδα πὸν ἦβαλε στὸ μάτι κι' ἀπ' ὅ,τι ἤθελα πιάσει ἀπὸ τὴν πούληση νὰ τοῦ δώσει τὰ μισά. Ὑστερα πάει, κατὰ πὸν λές καὶ τὰ καταφέρει καὶ τὴν κλέφτει. Τὴν ἄλλη μέρα τὴν ἐπῆγε στὸ παζάρι σισὶ Μοῖρες νὰ τὴνε πούλησει. — Πουλεῖς τὴνε κεινηὰ τὴ φορὰδα ; τοῦ λένε. — Πουλῶ τὴνε μαθῶς. — Πόσο

1) Κι' ἐκεῖ.

θές ; — Πόσο δίδεις ; — Δυὸ χιλιάδες ριάλια (1) !
"Αμα τοῦπανε τοσανά, ἤρχισε νὰ σιέφτεται : Μωρὲ
κρῖμα 'ναι νὰ πάρει τὰ μισὰ ὁ "Αη Γεώργης. "Ιντα
σοφίζεται τὸ λοιπὸς ; Πάει παραπέρα καὶ γοράζει
ἓνα πετεινὸ καὶ τονὲ κρεμᾶ στὰ σκαρβέλια τῆ φο-
ράδας, κι' ἀποῖ ξαναγναγέρνει. Λέει του ἓνας ἄλ-
λος : — Πόσο θές σὲ κεινὰ τῆ φοράδα ; — Δέκα ριά-
λια, τοῦ λέει. — Φέρε τηνε ἐπαὲ ντελόγο, τοῦ λένε.
— Ναῖσκαί (2), μὰ θὰ πάρεις καὶ τὸ πετεινὸ, τῶς
ἀπαντᾷ, γιὰτὶ αὐτὰ πᾶνε μαζύ ! — Καὶ πόσο κάνει
μπρὲ ὁ πετεινός ; λέει. — Δυὸ χιλιάδες ριάλια ! 'Απὸ
δῶ σ' ἔχω ἀπὸ κεῖ σ' ἔχω,, συμφωνοῦνε καὶ τὰ που-
λεῖ καὶ τὰ δυὸ. Πάει ὕστερα στὸν "Αη Γεώργη καὶ
τοῦ λέει : « "Αη Γεώργη μου, ἤφερά σου τὸ τάξιμο.
'Η φοράδα ἐπουλήθηκε κατὰ πὸν κατέχεις δέκα ριά-
λια. Πάρε τουλόγου σου τὰ πέντε κι' ἐγὼ τᾶλλα πέν-
τε. 'Ιντάκαμα γὼ μὲ τὸ πετεινὸ εἶναι δική μου δου-
λειά, γιὰτὶ δὲν σ' ἔβαλα σὲ κειονὰ μεσίτη».

— "Ω ! τὸ θεομπαίχτη ! ἐφώναξε ὁ Μακρόκης
σκόντας στὰ γέλοια.

Στὸ μεταξὺ ἔφταξε καὶ ὁ Γιδονικολῆς φέρνοντας

1)Γρόσια.2)εὐγενέστερος τύπος τοῦ ἀπλοῦ «ναί».

τὸν καφὲ καὶ ἀκούοντας τὸν Μακρόκη νὰ γελᾶ εἶπε :

— Ἰντάχετε καὶ γελᾶτε ;! Τῆ σοῦρα μου θὰ νά-
χει ὁ Σκοτιδοκωσταντῆς. Ντὰ κοντὸ δὲν τότε κατέ-
χω ; εἶπε μὲ ὕφος ἀστεῖο ὁ Γιδονικολῆς.

— Μπρὲ ἤθρασές την (1) κιάλα, Νικολάκη, τ'
Ἄη Γεωργιοῦ ; εἶπε ὁ σύντεκνος ἐξακολουθῶντας
νὰ γελᾶ.

— Αἱ ! ντὰ ἦδω κά του ἄ γὼ τὴ πάρτη του—τόσο
νὰ ἦπιασε ἢ φοράδα. Ἄχη ! μωρέ, Κωσταντῆ, ἐδὰ
ποῦθελα νάχεις τέτιους προσκαλεσμένους καὶ δὲ μ'
ἔφηκες νὰ πάω νὰ κάμω τὴ δουλειά μου, νὰ εὐχαρι-
στηθοῦνε οἱ ἀνθρώποι. Ἐπῆγες κι' ἠσφαξες ἔνα
σωρὸ ὠζᾶ κι' ἰντάκαμες ; Ἀνοστώτερο κρέας δὲν
ἦφαγα ποτέ μου. Καλλιὰ τονε νᾶναι πιά λίγο καὶ
νᾶναι κλεψίμιο, γιατί αὐτὸ μωρὲ παιδί μου τὸ βλογᾶ
ὁ Θεός !

— Κόπιασε δὰ τοῦ λόγου σου νὰ τοῦ κουβεντιά-
ξεις, εἶπε ὁ Σκοτιδοκωσταντῆς γελῶντας. Σκώσου δά,
σύντεκνε, νὰ πᾶμε μέσα κι' ὄρα νὰ πᾶ στελειό-
σωμε τὸ χορὸ. Ἀποφαγομένα θὰ νάχουνε μπλειό,
κι' οἱ κοπελλιές θὰ μᾶς ἀνημένουνε.

1) Τὴν κατάφερες

Καὶ σέροντάς τον ἀπὸ τὸ χέρι ἐπῆγαν μέσα νὰ συνεχίσουν τὸ γλέντι, ἐνῶ ὁ Γιδονικολῆς τοὺς ἔλεγε:

— Ἄνη θέλετε νὰ πεταχτῶ ἀτὲ ποπάνω στὸ Σελὶ μιὰ κοπανιά, νὰ σᾶς ἐτοιμάσω κι' ἐγὼ ἓνα μεζὲ στὸν κλεφτόφουρο νὰ φᾶς, γιατρέ, ὁφτὸ νὰ μὴ τὸ ξεχάσεις ὅσα με ἀποὺ θὰ ζεῖς.

— Νὰ κάτσεις ἐκεῖα πὺν σὲ κάτσανε, θεομπαίχτη, γιατί ἔχω ξένους ἀνθρώπους στὸ σπίτι μου, νὰ μὴ μᾶζε βροῆ κιανένας μελεᾶς, εἶπε γυριζοντας ἀγριεμένος ὁ Σκοτιδοκωσταντῆς.

Ἔτσι τὸ γλέντι ἐσυνέχισε ἀνούσιο ἐλλεῖψει νόστιμου κρέατος κατὰ τὴν ἀντίληψη τοῦ Γιδονικολῆ.

.....

ΜΕΡΟΣ Β΄.

ΤΟΥΡΚΟΚΡΗΤΙΚΑ

— ΣΚΙΤΣΑ —

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΧΑΝΙΩΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΣΤΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΚΑΦΕΝΕΙΟ
ΧΑΝΙΩΝ

Τὸ Τουρκικὸ καφενεῖο σὴν Κρήτη—ὁ «κα α β ε ζ» ὅπως λέγεται καὶ τὸ ἀρέφημα τοῦ καφέ καὶ τὸ κατὰσθημα τοῦ καφενεῖου—ἔχει μιὰ ἀπλούστατη ἐπίπλωση σιερεότυπη σὲ ὅλα τὰ καφενεῖα τὰ Τούρκικα, εἴτε τοῦ χωριοῦ εἴτε τῆς πόλης. Ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ τζάκι, στοῦ ὁποῖου τοὺς παρασιάτες κρέμονται ἀπὸ κερφιά τὰ φλντζάνια—ἓνα εἶδος φλντζάνια διπλάσιας χωρητικότητος ἀπὸ τὰ συνηθισμένα—στοὺς ἐσωτερικοὺς τοίχους τοῦ τζακιοῦ κρέμονται οἱ «τσι σ β ε δ ε ζ», δηλ. τὰ μπρόκια. Δίπλα εἶναι τὸ τεζιτάκι» περιλαμβάνον τὸ «νι ζε κ με τ ζ έ», δηλ. τὰ ταμεῖο σ' ἓνα σουτάρι, καὶ μπροσιὰ ὑψοῦνται κάγκελα με πατώματα ραφιῶν, σὰ ὅποια εἶναι τοποθετημένοι οἱ ναργιλέδες ἢ βήσανα καθὼς τοὺς λέν καὶ τὰ ποιήρια. Στὶς πλευρὰς τῶν ραφιῶν κρέμονται πολύχρωμα τὰ «μαρκούτσιω» τῶν ναργιλέδων με ἐπιστόμα πολυτελῆ ἢ μὴ, ἀνάλογα πρὸς τὰ πρόσωπα πὸν σερβίζονται, κεχοιμαρένια ἢ

ἀπλῶς νικέλινα, καὶ οἱ δίσκοι πὸν προσφέρονται οἱ καφέςδες.

Ἐντὶ καθίσματα γύρα στοὺς τοίχους εἶναι καρφωμένα οἷον νιθάνια εἶδος καναπέδων, στοὺς ὁποίους οἱ πελάτες κάθωνται σταυροπόδι.

Τὰ τούρκικα καφενεῖα σερβίζουν καφέ, ναργιλέ, σαλέπι, φασκόμηλο, χαμομήλι καὶ τώρα τελευταῖα τσάι καὶ λουκούμι. Τὰ οἰνοπνευματώδη ποτὰ ἀπαγορεύονται, καθὼς εἶνε γνωστό, ἀπὸ τὸ κοράνι.

Καφενεῖα ἀνώτερης καὶ κατώτερης τάξης δὲν ὑπάρχουν. Στὸ ἴδιο καφενεῖο θὰ πάρει τὸν καφέ του καὶ ὁ «ἀ γ ᾶ ς» (ὁ ἀπλοῖκός) καὶ ὁ «ἐφ ἔ ν τ η ς» (ὁ διαβασμένος) καὶ ὁ «μ π ἔ η ς» (ὁ ἄρχοντας). Εἶναι δὲ ἀξιόλογος ὁ σεβασμὸς πὸν τηρεῖται ἀπὸ τοὺς κατώτερος πρὸς τοὺς ἀνώτερος.

Ἡ εἴσοδος τῶν πελατῶν εἰς τὸ καφενεῖο γίνεται μὲ μιὰ σοβαροφάνεια πολὺ περίεργη. Ὁ εἰσερχόμενος δηλ. χαιρετᾷ κάποιον τὸν σχετικὸν «τ ε μ ε ν ᾶ» (ὑπόκληση) ἀναφωνώντας τὸ κλασικόν: «Σ ε λ ι ἄ μ ἄ λ ἔ κ ι μ»! καὶ μπαίνει μέσα καταλαμβάνοντας μιὰ θέση εἰς τὸν καναπέ. Στὸ χαιρετισμὸν τὸν αὐτὸ οἱ παρακαθήμενοι δὲν ἀπαντοῦν ἀμέσως, ἀλλὰ ἀφῶν καθίσει, ἀρχίζουν νὰ τοῦ τὸν ἀποδίδουν ἕνας-ἕνας μὲ τὴ σειρά:

— «Ἀ λ ἔ κ ι μ σ ε λ ι ἄ μ»!

Τὸ γουργουρητὸ τῶν ναργιλέδων εἶναι ὁ ἐπικρατέστερος ἴκλος καὶ ὅταν διηγῆται κανένας ἀνώτερος, ὅλοι τὸν ἀκοῦν μὲ εὐλάβεια. Οἱ διηγῆσεις τους—τὰ «βαίζω» ὅπως τὶς λέν—στρέφονται εἰς τὰ γεγονότα τῆς ἡμέρας βέβαια, μὰ

καὶ σὲ ἀνέκδοτα ἱστορικὰ καὶ θρησκευτικὰ. Ἐξαιρετικὴ δὲ ἀδυναμία ἔχουν σὶ' ἀνέκδοτα τῶν χριστιανῶν παπάδων, τὰ ὅποια ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ κατασκευάζουν οἱ ἴδιοι. Ἐπικρατοῦν ὁμῶς κυρίως οἱ ἀνηθικολογίαι σὲ ἀνεξάντηλες εὐθύμες διηγήσεις καὶ ἀνέκδοτα.

Τὰ τουρκικὰ καφενεῖα ἦσαν πάντα χωριστὰ ἀπὸ τὰ χριστιανικὰ καὶ μόνο ἐπείγουσα ἀνάγκη θὰ ἦτανε γιὰ τὰ ἐπισκεφθῆ Τουρκος χριστιανικὸ καφενεῖο καὶ ἀντίθετα...

Εἶχα καιρὸ νὰ πάω σὲ Τουρκικὸ καφενεῖο· ὅταν ἓνα βράδυ ἐπερνοῦσα ἀπὸ τὸ «Μικρὸ χαμαμάκι» (μὰ ἀπὸ τὶς παληῆς συνοικίες τοῦ Ἡρακλείου) ὅπου ἦτανε τοῦ Σαῖτ ἀγᾶ ὁ «καβές», ὅταν ἄκουσα νὰ μὲ φωνάζει ὁ Σουκρῆ μπέης, ἓνας παληός μου φίλος, μεγαλοκτηματίας, πού ἐκαθότανε στὴν πόρτα μὲ τὸ ναργιλὲ του.

— Κι' ἴντα τὰ μα(χ)αλλάδες (1) μοῦπιασες τ' ἀργατεινό, (Γ)εωργάκη ἐφέντη ; μὲ ρώτησε μὲ πολὺ δόση πονηρίας ὁ Σουκρῆ μπέης, γιατί τὸ σύχνασμα δόση πονηρίας ὁ Σουκρῆ μπέης, γιατί τὸ σύχνασμα πέθετε ἐρωτοκυνηγητά.

1) συνοικίες

Τοῦ ἐξήγησα πὼς ἐπέρασα ὀλωσδιόλου τυχαίως
γυροῖζοντας ἀπὸ τὴν ἐξοχή.

— Αἱ ! μὰ δὲ σ' ἀφίνω, μὰ τὸ Ραμπί. Μιὰ τσῆ
μιᾶς πὸν πέρασες ἀπὸν τὸ μα (χα)λλέ μας θὰ πιεῖς
ἓνα κααβέ.

κερλί (1) μὲ πολὺ καϊμάκι τοῦ Γεωργάκη.

κερλί (2) μὲ πολὺ καϊμάκι τοῦ Γεωργάκη.

Ἐκάθισα πράγματι δίπλα του ἀφοῦ τοῦ ἔκαμα τὰ
σχετικὰ κομπλιμέντα, ὅταν κάποιος ἦρθε καὶ τὸν ἐ-
ξήτησε ἐπειγόντως νὰ πάει στὸ σπίτι πὸν τὸν ἤθελε
τὸ χαρέμι.

— Ἐ ! νὰ μοῦ συμπαθήσεις θὲς νὰ πεταχτῶ μιὰ
κοπανιὰ στὸ κονάκι νὰ δῶ ἴντα διάολο μὲ θέλουνε
πάλι κι' ὡς τὸ νὰ πιεῖς τὸ κααβέ σου δὰ νᾶμ' ἐρχο-
μένος.

— Στὴ δουλειά σου, μπέη μου ! Ἐγὼ θὰ πιῶ τὸν
καφέ ὡς πὸν νᾶρθεις.

Στὸ μεταξὺ ἔρριξα μιὰ ματιὰ μέσα στὸ καφενεῖο
πὸν ἦτανε γεμάτο καὶ ἄκουαν ὅλοι τὸν Ἰσμαήλ ἐ-
φέντη πὸν ἦτανε γραμματικὸς στὸ Ἐφκάφι, πὸν τοὺς
διάβαζε μιὰ τούρκικη ἐφημερίδα. Ἡ θέση πὸν εἶχα

1) γλυκί

ἔξω ἀπὸ τῆς πόρτα ἦταν τέτια πού μπορούσα ν' ἀκούω χωρὶς νὰ μὲ βλέπουν.

Ἐκείνη τὴν ὥρα ὁ Ἰσμαὴλ ἐφέντης τοὺς ἔλεγε:

— Για (γ)ιάε μωρὲ τουλόγου σου (1) πὼς ἐπῆε ὁ μαντῆς (2) νᾶρθει ὁ Πρίντζ (3) ἐπαδά, καὶ πὼς θέλουνε νὰ τὲ ποῦνε οἱ Ρωμηοὶ! Θαρροῦνε πὼς δὲ διαβάζομε μεῖς γαζέττες δικές μας!

— Καὶ πὼς τὸ λέει ἡ γαζέττα μας, μὰ τὸ Ραμπὶ σου, Σμαὴλ ἐφέντη, νᾶκούσωμε καὶ μεῖς;

Ὁ Ἰσμαὴλ ἐφέντης ἐκούνισε λίγο τὴν κεφαλή του καὶ ἄρχιξε:

— Ἐδὰ κατὰ πὸν ὀρίζετε (4) ἐσκώθηκε λέει μὰ ταχινὴ ὁ Βασιληᾶς τῶν Γιουνάνπδων (5) καὶ πῆγε στὴν Πόλη—στὴ Σταμπούλ, ἀπὸν λέμε δὰ μεῖς στὴν πίστη μας! Καὶ πάει, ἐφέντηδες, στὸ Γιλντίζ, ἀποῦνε δὰ τὸ κονάκι τοῦ πολυχρονεμένου τοῦ Σουλτάνου μας, καὶ χτυπᾷ τὴν πόρτα! Καὶ πάει ὁ Μεγάλος Βεζύρης καὶ τ' ἀνοίγει. «Ὁρα καλή!»—«Καλῶς ὀρίσετε! Ποιὸς εἶσαι τουλόγου σου;» λέει.—«Ἐγὼ εἶμαι ὁ

1) = Για κῦτταξε κεῖ! 2) ἡ ὑπόθεση 3) ἀναφέρεται στὴν ἐποχὴ καὶ τὰ γεγονότα τῆς αὐτονομίας τῆς Κρήτης στὰ 1898 πού διωρίστηκε Ἀρμοστής ὁ Πρίγκηψ Γεώργιος τὸν ὁποῖον οἱ Τούρκοι ἔλεγαν «Πρίντζ»=Πρίγκηπας. 4) ἔκφραση εὐγενείας 5) τῶν Ἑλλήνων.

βασιληᾶς τῷ Γιουνάνηδω καὶ θέλω νὰ δῶ τὸ πολυχρονεμένο τὸ Σουλτάνο !» — « Ἔ ! κόπιαζε μέσα, νὰ τοῦ τὸ πῶ, κ' ἴαν εἶναι καὶ θέλει νὰ, τότε δεῖς πάει καλά, ἄλλοιῶς... ξάτου! (1). Καὶ μπαίνει μέσα κ' ὡς τὸ νὰ δεῖ, ἐφέντηδες, τὸ πλοῦτος τοῦ παλατιοῦ τᾶχασε ! Χρυσάφια ἀπάνω, μπιρλάνθια κάτω, οἱ τοῖχοι ὀλόχρσοι...

— Κι' ἀμέ ! φωνάζουνε δὰ οἱ ἄλλοι ἐπιδεικνύοντες τὸν ἐθνικό τους πλοῦτο.

« Κι' ἴντα δὰ πιεῖς νὰ σὲ περάσαμε ; » τοῦ λέει ὁ Μ. Βεζύρης. — « Ἔνα κααβέ ! » Κι' ὡς τὸ νὰ τοῦ τὸ πεῖ, πατεῖ, ἐφέντηδες, ἀπάνω στὸ τραπέζι ἕνα κομπι—χωρὶς νὰ πεῖ προᾶμμα καὶ καταλαβαίνει ὁ μάγερας μέσα στὸ « μουτουπάκι » καὶ μιὰ κοπανιὸ νᾶσου ἕνα καβάση μὲ ὀλόχρσο ροῦχα καὶ βαστοῦσε τὸ καβέ σ' ἕνα χρυσὸ δίσκο.

— Γιὰ Ραμπι σουκιούρ ! ἐφώναξαν θαμάζοντες οἱ ἄλλοι.

— Κι' ὥστὸ νὰ πεῖ δὰ τὸ κααβέ ὁ βασιληᾶς ἐπῆγε μέσα νὰ διωποιήσει μαθῶς τὸ Σουλτάνο, καὶ

1) ὅπως θέλει

σὲ μιὰ ὀλιὰ ὥρα βγαίνει ὄξω καὶ τοῦ λέει νάνημένει τάξε ὡς πού νὰ βάλει τὰ καλά του ρούχα.

Σὲ μιὰ ὀλιὰ ἀνοίγει μιὰ πόρτα καὶ μπαίνει μέσα μὲ τὰ ὀλόχρυσα ! Κι' ὡς τὸ νὰ τονε δεῖ δὰ ὁ βασιληᾶς τῷ Γιουνάνηδω τᾶχασε κι' ἤπεσε νὰ τότε προσκυνήσει. — « Ἐτουλόγου σου εἶσαι ὁ βασιληᾶς τῷ Γιουνάνηδω ; » τότε ρωτᾷ. — « Ἐγώ 'μαι, πολυχρονεμένε μου », τοῦ λέει. — « Ἐ ! μὰ σκώσου ἀπάνω, δὲ σ' ἀρίνω ! » (Ἐ ! βασιληᾶς ἦτονε δὰ κι' αὐτός, ἐφέντηδες...)

— Για γιάε μωρὲ καταδεχτικότητα ! ἔ ; εἶπαν οἱ ἀχροατές.

— Καὶ τονὲ παίρνει ἀποὺ λέτε ἀποὺ τὸ μπράτσο καὶ πᾶνε καὶ καθίζουνε μαζὺ στὸν καναπέ. — « Κι' ἴντα καλὲς δουλειὲς ἐπαδὰ πῶδε ; ἴντα κάνει ἡ γυναῖκα, τὰ κοπέλια καλὰ 'ναι ; » — « Καλὰ 'ναι, ἐφέντη μου », (τοῦ λέει ὁ βασιληᾶς τῷ Γιουνάνηδω), μὰ ἴντα νὰ σοῦ πῶ ; ἀποῦχω δυὸ γιουούς, ἓνα καὶ τότε λένε Κωσταντίνο κι' ἄλλοένα καὶ τότε λένε Γεώργιο καὶ ἐβγήκανε ἀτσούμπαλα (1) κοπέλια κι' ὀλημερνὶς τοῦ Θεοῦ τσακώνονται καὶ βγάνανε τὰ μάδια τως, κι'

1] ἄταχτα-

εἶναι ἡ μάγνα τως νὰ σκάσει ἀπὸ τὸν καῦμό τη.
Κι' ἐσκέφτηκα πὼς ἐκειὲ κάτω ἔχεις ἓνα ξερονησι τὸ
Γκιριτ (Κρήτη), κι' αὐτὸ δὲ σοῦ χρειάζεται, αἴντε
ἀνηθὲς νὰ πέψωμε τὸν ἓνα ἐκειὰ πασ.ᾶ νὰ ξεχωρί-
σουνε νὰ μὴ μαλώνουνε !» — « Ἐ ! νὰ σοῦ πῶ, ἐφέν-
τη μου, ἂν εἶναι τάξε καὶ δὲ γίνεται ἀλλοιῶς... Ἐμέ-
να δὲ μὲ γνοιάζει», τοῦ λέει ὁ Σουλτάνος, « νὰ μὴ
σκάσει κι' ἡ γυναῖκα σου !» Καὶ τότε σὰ δά, ἐφέντη-
δες, ἦτονε ἀποῦρθε ὁ Πρίντζ ἐπαδά !

— Ἐτσά ! Ναί ! τὸ καταλαβαίνομε κι' ἐμεῖς... ὄχι
ἐτσά πὸν τὰ λένε οἱ Ρωμηοί ! " Ἄς μὴν ἤθελε κείνος
ὁ Σουλτάνος κι' ἤθελα δοῦνε κείνοι πολλὰ πριτζη-
πᾶτα ἐπαδά ! " Ἄς πᾶ συχωροῦνε πὼς ἐψυχοπονέθηκε
τὸ βασιληᾶ τως.

— Κι' ἴντα ἄλλο προᾶμμα γράφει ἡ γαζέττα, Σμα-
ἦλ ἐφέντη ;

Ἄς Ἰσμαῖλ ἐφέντης, ἀφοῦ ἐδιάβασε λίγο τὴν ἐ-
φημερίδα, ἐσυνέχισε :

— Ἐνα παμπόρι λέει ἐκειὰ πὸν πηγαινε ἀτὰ στὰ
μπογάξα τοῦ Πόλης ἐσκούντροηξε σὲ μιὰ μπόμπα καὶ
βούλησε καὶ πνιγήκανε ὅλοι κεινὰ ποῦσανε μέσα...

— Κι' ἴντα σοῖ μπόμπα ἦτονε κεινὰ ἐφέντη μου ;

— Αὐτή, ἐφέντηδες, κατὰ πὸν φαίνεται ἦτονε ἓνα
τορπίλι.

— Κι' ιντάνα κειονά ;

— Αυτό δά, εφέντηδες, ἄς πούμε, εἶναι μιὰ βελόνα ! κι' ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὴ βελόνα ἔχει ἔλεχτρισμα κι' ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὸν ἔλεχτρισμα ἔχει μπαρούτι, κι' ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὸ μπαρούτι ἔχει καρφιά καὶ μπάλες καὶ κομμάθια σίδερα ! Καὶ σκουντρᾶ δά, εφέντηδες, ἡ καρίννα τοῦ παμποριοῦ στὴ βελόνα τοῦ τοορπιλιοῦ καὶ παίρνει φωθιὰ ὁ ἔλεχτρισμα κι' ἀνάφτει τὸ μπαρούτι καὶ σκορτσαίρνει ἀπὸ πίσω τὰ σιδικὰ κι' ἀνοίγει μπουρούνια στὸ παμπόρι καὶ μπαίνουν τὰ νερὰ καὶ βουλιάζει !

— Μπρὲ γιὰ τὸ Ραμπί ! Ἡ παντέρμη Εὐρώπη ἵντα δὲν κάνει ! εἶπαν κάμποσοι ἀποθανυμάζοντες.

— Ντὰ δὲν ἤκουσα, εφέντη μου, πὼς εὐρήκανε λέει μιὰ μηχανὴ καὶ πετοῦνε οἱ ἀνθρῶποι σὰν τὰ πουλιά !

— Αυτό δά τὸ κατέχομε ! Αυτό, εφέντη μου, τὸ λένε ἀρεόπλανο ! ἀπάντησε μὲ τὴν πολυμοθιά του ὁ Ἰσμαήλ εφέντης.

— Καὶ δὲν μᾶς τὸ ξηγᾶς καὶ τουτονά, εφέντη μου, νὰ δοῦμε πὼς πάει ;

— Αυτό, εφέντηδες, εἶναι μαγνητισμός ! ἔδογματίσε ἀρχίζοντας τὴν ἐξήγηση.

— 'Γὰ Ραμπὶ σουκιούρ ! καὶ πῶς πετᾶ ;

— "Ἄς ποῦμε δὰ πὼς εἶναι ἐτσὲ δυὸ φτεροῦγες (καὶ ἄπλωσε τὰ χέρια του). Κι' εἶναι ὁ ἄνθρωπος στὴ μέση. Σὲ κάθε φτεροῦγα ἔχει μιὰ μηχανὴ καὶ τήνε κουνεὶ μιὰ ὀλιὰ κι' ἀρχίζει καὶ βγάνει ἀχμὸ (1) καὶ κεισὰ ὁ ἀχμὸς εἶναι ὁ μαγνητισμὸς ἀπὸ τὸ ἀνεβαστῆ ἀπὸ κάτω καὶ σηκώνεται ψηλὸ καὶ πετᾶ!

— Καὶ μπορεῖ δά, ἐφέντη μου, ὁ μαγνητισμὸς ἀμοναχὸς νὰ σκόσει τοσονὰ διάολο ; τὸν ἐρώτησαν.

— "Ἐ ! μὰ εἶπαμέ τα δά, ἐφέντηδες, πὼς σὲ ὅλες τουτε σα τοι δουλειὲς βάνει κι' ὁ σεϊτάνης (ὁ διάβολος) τὴ χέρα του.

— Σωστό ! κιαμὲ πὼς μπορεῖ ἄλλοιῶς ; ἐπεδοκίμασαν ὅλοι.

Ὁ Σουκρῆ μπέης εἶχε γυρίσει τώρα ἀπὸ τὸ κονάκι καὶ ἐκάθισε δίπλα μου νὰ συνεχίσει τὸν ναργιλέ του.

— Νάρθης θές, μοῦ λέει, νὰ πᾶμε τὴν ἄλλη μέρα ἀπὸ ἐορτάζει τοῦ «Μουσᾶ ὁ Τεκές» καὶ νὰ καλοπεράσωμε, θέλει ;

— "Ἐρχομαι, Σουκρῆ μπέη, τοῦ εἶπα, καὶ σὰν

1) ἀτμό !

ἦρθε ἡ κουβέντα: Ἐχω ἀκουστὰ πὸς τοῦ «Μουσαῖ ὁ Τεκὲς» εἶνε ὁ μεγαλύτερος τεκὲς τῆς χώρας, μορεῖς νὰ μοῦ ἐξηγήσεις τὸ γιάντας (γιατί) ;

— (Γ)ιατί, ἐφέντη μου, ἄρχισε ὁ Σουκρῆ μπέης, ὁ Μουσαῖς—ὁ Μωϋσῆς ἀπὸν λέτε τουλόγου σας στὴν πίστη σας—ἦτονε ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ τὰ προφητάδες... Μιὰ ταχινὴ λέει ὅλοι οἱ προφητάδες ἐβάλανε στοίχημα νὰ γλακῆξουνε (τρέξουνε) μὲ τὰ μπεγίρια τως (ἄλογα) καὶ ὅποιος ἤθελα ξεπεράσει τὸν ἄλλο. Ταχινὴ-ταχινὴ (πρωτὶ-πρωτὶ) τὸ λοιπὸς ἀνεμαζώνουνται ὅλοι σ' ἓνα μεγάλο λιβάδι μὲ τὰ καλύτερα μπεγίρια ποὺ ὑπόρχανε (ἔ ! προφητάδες ἦσανε δά, ἐφέντη μου !) καὶ ἀνημένανε νάρθει καὶ ὁ Μουσαῖς. Μιὰ κοπανιά, νάτονε ! πεζό, χωρὶς μπεγίρι ! Κι' ἐρχίξανε δὰ οἱ ἄλλοι καὶ τότε περιγελούσανε : — Καὶ ποῦναι τουλόγου σου τὸ μπεγίρι σου γῆ στὸ καλάμι θὰ καθαληκέψεις ; Λέει τως τὸ λοιπὸς ὁ Μουσαῖς : «Ξεκινήσετε δὰ τουλόγου σας ἓνα ζάλο (βῆμα) πλειὰ ὄμπρὸς καὶ μορεῖ νὰ σᾶσε φτάξω κι' ἐγώ ! Καὶ ξεκινούνε αὐτοὶ καὶ καθαλικέβγει κι' αὐτὸς ἓνα τοιχιὸ (τοιχο) ἀποῦτανε κειὰ κοντὰ καὶ παῖζει, ἐφέντη μου, ἓνα «σκαρμούτσι» (χτύπημα) μὲ τὰ πόδια του καὶ ξεκινᾷ τὸ τοιχιὸ κι' ἐγλάκα—μὰ ἐγλάκα !—καὶ σὲ μιὰ ὀλιὰ ὥρα τὰ εἶχε ξεπερασμένους ὅλους ! Κι' ὡς τὸ

νά τὸ δοῦνε τουτονά, ἐφέντη μου, οἱ ἄλλοι προφητά-
δες, ἐπέσανε ὅλοι καὶ τότε προσκυνήσανε· κι' ἀπὸ
τοτεσὰ ὅλοι οἱ τεκέδες τῆς χώρας δίνουνε κάθε χρό-
νο ἓνα μουζουρί (κίλο) στὰρι στοῦ «Μουσαῖ τὸ τεκέ».

.....

Ἐκείνη τὴν ὥρα μέσα στὸ καφενεῖο ἄρχισαν νὰ
παίζουν τὴν «τόμπολα».

Ἡ «τόμπολα» εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ ἀγαπητὰ παιγνί-
δια τῶν Τουρκοκορητῶν. Παίζεται δὲ μὲ τὸ γνωστὸ
τρόπο, μὲ μόνη τὴ διαφορὰ πὼς οἱ ἀριθμοὶ ἀπαγγέλ-
λονται ἀκολουθοῦμενοι ἀπὸ διάφορα κοσμητικὰ
ἐπίθετα καὶ παρομοιώσεις.

Οἱ ἀριθμοὶ βρίσκονται μέσα σὲ ἓνα τενεκεδένιο δο-
χεῖο, τὸ ὁποῖον ὁ ἀπαγγέλλων κινεῖ δαιμονιωδῶς
φωνάζοντας:

— Ἐνα καντάρι ὀθωμανικὸ—σαράντα καὶ τέσ-
σερα! (44).

— Δύο Καλύμνιοι—ἔντεκα! (11).

— Πρίμο ἰν στρατό—ἓνα! (1).

— Ἐνενηντα, παπουλῖνος! (90).

Οἱ παίζοντες εἶναι σκυμμένοι στὶς κάρτες τους μὲ
ἔξαιρετικὸ ἐνδιαφέρον καὶ κάπου-κάπου ἀκούεται μιὰ
φωνὴ ἀνυπόμονου:

— Έβγῆκε τὸ 35 ;

Ὁ διευθύνων τὸ παιχνίδι ἐξετάζει τὸν πίνακα καὶ ἀπαντᾷ :

— Δὲν ἐβγῆκε ἀκόμη !

— Ἔ ! ἀνεκάρωνε (1), Μουσταφᾶ !

.....

Ὁ Σουκοῆ μπέης ἀγόρασε δυὸ κάρτες καὶ παρακολουθήσαμε μαζί τὸ παιχνίδι...

Ἡ ὥρα ἦτανε πιὰ περασμένη καὶ ἔπρεπε νὰ φύγω. Τὸν ἐκαληνύχτισα λοιπόν, ἀφοῦ τὸν ἐβεβαίωσα ὅτι τὴν ἄλλη μέρα θὰ πηγαίναμε στὴν ἑορτὴ στὸν Τεκέ.

— Μὰ ἀπονωρὶς νάρθεις, νὰ προφτάξωμε τὸ ντερ-βισιλίκι, μοῦ παρήγγειλε.

1) ἀνακίνει τὸ δοχεῖο

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΧΑΝΙΩΝ

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΣΤΟ ΜΕΪΤΕΡ

— Πέ μας ἔδα θεόψυχά σου, πῶς διαβάζουν οἱ χοντζάδες (1) τὰ κοπέλια στὸ μεϊτέπι ;

— Ἄντε νὰ μὲ ξεφορτωθεῖς, γιατί θαρρεῖς πῶς ἔχω τὰ κέφια σου.

Ὁ διάλογος αὐτὸς ἐγινότανε ἓνα βράδυ στὸ καφενεῖο τοῦ Γιαννιοῦ τοῦ Τερζάκη μεταξὺ τοῦ Μίνωα τοῦ Ἀθανασόκαλης καὶ τοῦ Δασκαλοκωσταντῆ, ὁ ὁποῖος κάποτε εἶχε διοριστεῖ νὰ διδάσκει τὴν Ἑλληνικὴν στὸ Τούρκικο σχολεῖο τοῦ διπλανοῦ χωριοῦ.

— Ἄντε δά, μὰ τὸ Θεοῦ σου, νὰ περάσει μιὰ ὀλιὰ ἢ ὥρα μας ἀπόψε, εἶπανε καὶ οἱ ἄλλοι χωρια-

1) οἱ δασκάλοι

νοὶ ποὶ ἦσανε καθισμένοι ἔξω ἀπὸ τὸ καφενεῖο στὸ ἀνοιξιάτικο φεγγάρι, κάτω ἀπὸ ἓνα θεόρατο πλάτανο κοντὰ στὴ βρούση τοῦ χωριοῦ.

— Αἱ ! σὰν δὲν γίνεται, μωρὲ παιδιά, θὰ τὸ πῶ, μὰ θὰ μὲ κεράσετε τὸν καβέ, εἶπε ὁ Δασκαλοκωσταντῆς βλέποντας τὴν ἐπιμονὴ τῶν ἀποσπερίτων.

— Καὶ τὸ καβέ καὶ τὸ ναργιλέ !

Ὁ καφετζῆς τοῦ ἔφερεν ἐκεῖνη τὴν ὥρα τὸν καφέ πού εἶχε παραγγείλει καὶ ὁ Μίνωας διέταξε :

— Κάμε του, μωρὲ Γιαννιό, κι' ἓνα ναργιλέ μάνι-μάνι ! Καὶ σεῖς οἱ ἄλλοι ἀνοιξετε τόπο νὰ βάλουμε τὴν ἔνδρα τοῦ χότζα.

Καὶ λέγοντας αὐτὰ ἐτοποθέτησε ἓνα τραπέζι μπροστὰ στὸ Δασκαλοκωσταντῆ καὶ τοῦβαλε καὶ πάνω ἓνα ραβδί καὶ ἓνα μπακαλοτέφτερο πού πῆγε κ' ἔφερε ἀπὸ τὸ καφενεῖο, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐτράβηξαν πὸ πίσω τὶς καρτέλες τους σχηματίζοντας ἓνα ἡμικύκλιο μὲ μέτωπο τὴν ὑποτιθέμενη ἔδρα.

— Ἀπὸ πού θ'αρχίξωμε δά ; ἀπὸ τὰσερονικὸ γῆ ἀπὸ τὸ θηλυκὸ μεϊτέπι ; ἐρώτησε γελώντας ὁ δάσκαλος, ἀφοῦ ἐκάθισε στὴν ἔδρα :

— Ἀπ' ὅπου θές, χότζα μου, ἀπ' ὅπου θές ! ἐφάναξαν ὅλοι γελῶντες.

— Ἀπὸ τὸ θηλυκὸ δά πρωταρχίξωμε ἀποθῆναι

καὶ τὸ ἀδύνατο μέρος. Τὸ λοιπὸς ἄς ποῦμε δὰ πὼς εἶμαι ἢ χόντζαινα ! Πρῶτα-πρῶτα δά, ἅμα μπεῖ μέσα διαβάζει τὸ κατάλογο. (Καὶ λέγοντας αὐτὰ ἄνοιξε τὸ τεφτέρι καὶ ἄρχισε νὰ διαβάζει τὰ παρακάτω ὀνόματα, προσποιούμενος συγχρόνως τὴ φωνὴ τῆς χόντζαινας καὶ τῶν μαθητριῶν).

— Ἐμινὲ (χ)ανούμ (1) Κονταξῆ! Ἐπαδᾶναι; (2).

— Δὲν εἶν' ἐπαδά !

— Κι' ἀμὲ ποῦναι μωρὴ ;

— Ὁ φελλός (3) τση ἔξεκαρφώθηκε καὶ πάει νὰ τση βάλει ὁ Σαῖταγαῆς ὁ παπουτοῆς ἓνα μπροκαλάκι (4).

— Νεμπιγιὲ (χ)ανούμ Κουκάκη ! Ἐπαδᾶναι ;

— Ἐπαδᾶμαι χοντζαινας ἐφέντη.

— Καὶ ποῦσουνε μωρὴ ὄψὲς καὶ δὲν ἦρθες ;

— Ἡ νενέ (5) μου δὲ μ' ἔφηκε γιὰτὶ ἐκάναμε ντορράδες.

— Ἐ ! νααλέτι νάχετε κι' οἱ δύο ! ναὶ λέω !

Τὸ ἐγτὸς παρενθ. X. νὰ προφέρεται φιλό ὄχι δασύ. Ὁ μικρο-τίτλος Χανούμ ἀντιπροσωπεύει τὸ «κυρία ἢ δεσποινίς» γιὰ τούρκικους δὲ παιδαγωγικούς λόγους τοῦ γίνεται χρῆσι; καὶ στάς μαθητρίας τῶν τουρ. παρθεναγείων. 2) Ἐδῶ εἶναι 3) Τὸ ταόκαρο 4) καρφάκι 5) ἡ μητέ. α

— 'Ιουλτέρ (χ)ανούμ Βερυκοκκάκη ! 'Επαδάναι ;

— Δέν εἶναι έπαδά !

— Κι' άμέ ποῦναι μωρή ;

— 'Η νενέ τζης κάνει μπουγάδα καὶ τση κουβαλεῖ τὸ νερό.

— Νά..... αὐτὴ καὶ τὴ νενέ τζης ὅ,τι γράμματα θὰ μάθει !

— Μουσαλεμὲτ (χ)ανούμ 'Αληφεντάκη ! 'Επαδάναι ;

— 'Επαδάμαι, χόντζαινα έφέντη.

— Καὶ γιάντα, μωρή, δέν μούφηρες τ' αὐγὰ άποῦ σοῦπα ὀψὲς στὸ κονάκι (1).

— Γιατὶ έκλώσσησε ἡ ὄρνιθά μας καὶ τση τὰ βάλουμε (2).

— 'Ετσὰ χαιέρι (3) καὶ δροσὰ νὰ δῆτε, ψεῦτες !

— "Οἱ, μὰ τὸ Μου(χ)αμέτη μου, κι' ἔλα νὰ δεῖς άποῦ κάθεται καὶ τὰ πυρώνει.

— Ντιραγέτ (χ)ανούμ 'Αρσμαντιανάκη ! 'Επαδάναι ;

— Αὐτὴ, χοντζαινα έφέντη, ἤπεσε μέσα στὸ κενέφι (4) καὶ τήνε πᾶνε δὰ στὸ κονάκι τως νὰ τήνε

1) σπίτη 2) γιὰ πουλιὰ έγγασεῖται 3) κα-λιὸ 4) άποχωρητήριον

πλύνουνε.

— Καλὰ νὰ πάθει τὸ μπάσταρδο, γιατί δὲν ἤσυ-
χάζει τοῦ Θεοῦ τὴν ἡμέρα.

— «Χοντζαινα ἐφέντη ! δὲν τὴν ἀκοῦς ; ἐκεινὲ μοῦ
βλασημᾶ τὸ Μουαμέτη μου», ἀκούγεται μιὰ κοπα-
νιὰ ἀπὸ τὰ πισινὰ θρανία μιὰ φωνή. (Συνεχίζει ὁ
Δάσκαλος) :

— Δὸς τση μορὴ μιὰ γροθιά, νὰ μὴ σκωθῶ νὰ τὴ
τσαλωπατήσω ! Καὶ ἀνοίξετε οἱ ἄλλες τσ' ἐλιφμπά-
δες (1) σας, νὰ κάμουμε τὸ μάθημα !—Διάβασε, μο-
ρὴ Νασιμπέ, μὰ νὰ κουνιέσαι (2) κίολα ἀκοῦς ;

Ἡ Νασιμπέ ἀρχίζει νὰ διαβάζει :

— Ἐ...ε...ἐ...λιφ—εελιφ—μπε...ε...ε—μπέ...

— Μπέξης καὶ νὰ ξεραθεῖς, ἐσὺ καὶ τὸ διαβαστι-
κό σου, ναὶ λέω !...

Ἐκείνη τὴν ὥρα, συνεχίζει ὁ Δάσκαλος, μπαί-
νει μέσα ἡ παιδονόμισσα μ' ἓνα πιᾶτο χαλβᾶ καὶ λέει
στὴ χόντζαινα :

— Προσκινήματα, λέει, καὶ πάρε καὶ τουλόγου
σου κειονέ τὸ χαλβᾶ ἀπὸ τὸ κονάκι τσῆ ραχμετλί-

1) Τουρκ. ἀλφαβητάκια 2) ὅταν οἱ τοῦρκοι διαβάζουν ἰδίως τὸ
Κοράνι κινοῦν τὸν κορμὸ ρυθμικὰ μπροστά καὶ πίσω.

δαινας (3) τοῦ Ἰουλιτέραινας ἀπὸ πόθανε ὀψές !

— Ἰὰ Ραμπὶ σουκιούρ ! (4). Ντὰ ἐπόθανε μπρὲ ἡ Ἰουλιτέραινα ; Ἔ ! δὲν τῶμαθα, μὰ τὸ Μου(χ)αμέτη μου ! Κι' ἰντᾶχε κοντό ;

— Ἐκείνη τὴν ἤπιανε ἐδὰ καὶ κάμποσα χρόνια τὸ γλυκειό (5) τση, κι' ἀπὸ κειὰ μπὲς πελὶ (6) τὴν ἤπαθε.

— Νὰ φᾶμε θέλει κι' ἐμεῖς, χόντζαινα, ἀπὸ τὸ χαλβᾶ πὸ σου πέψανε ; (φωνάζουνε δὰ τὰ κοπέλια).

— Κι' ἀμὲ χαλβᾶ δὰ σᾶς ἐταίζω δά, να(χ)αλέτισες ! Ἦκαψε με κειοσὰ πὸ μου φέρνετε ἀπὸ τὰ κονάκια σας !

Καθίζει τὸ λοιπὸς ἡ χόντζαινα στὴν ἔδρα καὶ τρώει τὸ χαλβᾶ καὶ ὡς τόσο τὰ κοπέλια χαλοῦνε τὸν κόσμο ἀπὸ τὸ φωνὲς καὶ ἐτσὰ τελειώνει τὸ μάθημα.

Οἱ ἀκροατὲς εἶχαν ξεραθεῖ στὰ γέλοια καὶ ὁ Μίνας ὑπενθύμισε στὸ Δασκαλοκωσταντῆ :

— Τὸ ἀσερνικὸ μεῖτεπι θὰ μᾶς κάμεις ἐδὰ, ἀπὸ τὸ κατέχεις καὶ πλειὰ καλά !

Ὁ Δασκαλοκωσταντῆς, προκειμένου νὰ παραστήσει τὸν χόντζα διδάσκοντα στὸ ἀσερνικὸ μεῖτεπι, ἔβαλε ἀνοιχτὰ καθὼς ἐκαθότανε καὶ τὰ δύο του πόδια

3) μακαρίτισσας 4) Γιὰ τὸ Θεὸ βοηθὲ 5) σεγηγιασιμὸς 6) φαίνεται.

ἐπάνω στήν ὑποτιθέμενη ἔδρα,—ἐξήτησε τὰ γυαλιὰ τοῦ Παρέδρου πού ἐκαθότανε δίπλα του, τὰ ὁποῖα ἔβαλε στήν ἄκρη τῆς μύτης του κυττάζοντας πάνω ἀπ' αὐτά, ἄναψε ἓνα μακρὸ τσιμπούκι καὶ χτυπώντας δυὸ φορὲς μὲ τὸ ραβδί πάνω στὸ τραπέζι ἐπέβαλε σιωπὴ:

— Σωπᾶτε μωρέ, ἀνάθεμα νὰ ἔχετε, ὄγροσουζήδες νὰ δῶ ποῖος διάλογος λείπει!

Καὶ ἡ ἀνάγνωση τοῦ καταλόγου ἄρχισε:

— Ρεμαντὰν ἐφέντη (1) Χανιαλῆ!

— Μπιουρνταῖμ, ἐφέντημ! (3).

— Ἄλῆ ἐφέντη Ἄρφανός!

— Χαζίρ, ἐφέντημ! (4)

— Ποῦσουνε, μωρὲ μασκαρᾶ, ὀψές; Ἔ;

— Ἦ νενέ μου μὲ πῆρε καὶ πῆγαμε σοὶ βρουβες (5).

— Ἦ νενέ σου, αἱ; Ποῖος κατέχει σὲ ποιά (χ)εντέκια νὰ γύριζες, μπαταξῆ (6).

— Νουσουρετ ἐφέντη Καπανταϊδάκη!

— Ἐφέντημ! (7).

1] ἔκφραση ἰσοδ. μὲ τὸ κύριος

2] Ἡ προσαγόρευση «ἐφέντης» γίνεται στοὺς ἐγγραμματίους, καὶ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν μαθητὲς 3] Παρὼν ἐφέντημ 4] ἔτοιμος — ἄλλη ἔκφραση τοῦ «παρὼν» 5] χόρτα ἄγρια 6] ὑβριστικὴ ἔκφραση 7] ἐπίσης ἄλλη ἔκφραση τοῦ παρὼν μὲ συγκεκριμένα τὰ προηγούμενα.

Ὁ χόντζας ἀπὸν σᾶσε λέω δά, καὶ δὲν παραλάσσω διέκοψε ὁ Δασκαλοκωσταντῆς, ἦκανε τὸ Ἑλληνικὸ μάθημα στὰ Τουρκάκια πριχοῦ νὰ διοριστῶ ἐγὼ ἀπὸν τὸ Ἐφκάφι (1). Καὶ ἐπῆγα μιὰν ἡμέρα νὰ δῶ ἂν ἐπῆγε ὁ διορισμὸς μου καὶ στάθηκα ἀπόξω ἀπὸν τὴν πόρτα καὶ ἤκουσα ὅλο τὸ μάθημα ἀπὸν σᾶσε πῶ ἐδά.

(Καὶ ἐσυνέχισε) :

— Ἀνοίξετε, μωρέ, τὰ κιτάπια σας, μόνο κάθεστε καὶ ἀνημένετε νὰ σᾶς τὸ πῶ ! Λέγε, μωρὸ Σεφκέτ !

(Μιμεῖται τὴν παιδικὴ φωνή) :

— Φ-α, φα. ν-α, να. ρ-ι, ρι. φε, νέ, ρι. φενέρι.

— Ἰντα λέει, μωρὸ ;

— Φενέρι λέει, μὰ τὸ Μουαμέτη μου, χόντζα ἐφέντη, κι' ἔλα νὰ δεῖς !

— Φτοῦ ! νὰ σοῦ δώσει ἄδικο, ναμσούζη, ἐδά πὸν λέει φενέρι.

— Φανάρι λέει, χόντζα ἐφέντη—φωνάζουν οἱ ἄλλοι.

Ἐκεινὰ τὴν ὥρα ὅμως, συνεχίζει ὁ Δασκαλοκωσταντῆς, δυὸ ἄλλα κοπέλια ἐτσακωθήκανε στὶ γροθιές κι' ἤσπασε τὸ ἓνα τ' ἄλλουνοῦ τὴ μύτη, καὶ τᾶλλα ἐβάλανε τὶ φωνές :

1) Τουρκικὴ Δημογεροντία.

— Χοντζα-έφέντη ! χοντζα-έφέντη ! Τὸ Ἄμετάκι ἤπαιξε τοῦ Ἄλλου στή μύτη μιὰ γροθιά καὶ τρέχει αἷματι !

— Ἰάντα, μωρὲ μπαταξή, τοῦπαιξες στή μύτη ;

— Ἰατὶ μοῦ βλαστήμηξε τὴ νενέ μου, χόντζα ἐφέντη.

— Καλὰ τοῦκαμες, μωρὲ Ἄμετάκι ! Πήαινε, μωρὲ μασκαρᾶ, νὰ πλύνεις ὄξω τὰ μούτρα σου ἀπὸ τὰ αἷμιτα, καὶ ἄλλα νὰ μάθεις νὰ βλαστημᾶς !

Τὸ μάθημα ὅμως αὐτὸ—ἐσυνέχισε ὁ Δασκαλοκοσταντῆς—ἔδωκε ἀφορμὴ στὸ Χόντζα νὰ στρέψει τὴ διδασκαλία περὶ τοῦ πῶς πρέπει νὰ συμπεριφέρονται οἱ μαθητὲς μέσα στὸ σχολεῖο :

— Ἰντᾶναι μωρὲ τὰ χάλια σας, ναλέτι (1) νᾶχετε ! Σκολιαρούδικα (2) εἶστε μωρὲ ἐσεῖς γῆ διαόλοι ; Ἐτσὰ μωρὲ περνοῦνε τὰ κοπέλια στὸ μεῖτέπι ; Μά, αὐτὸ μωρὲ δὲν εἶναι μεῖτέπι ! Αὐτὸ εἶναι..... Ποῦ ἀκούστηκε μωρὲ ἀκόμη στὸ μάθημα μέσα νὰ παίζουνε γροθιές ; (κι' ὅσο τᾶλεγε τουτανά, ἤπερνε καὶ φωθιά !) Ποῦ ἀκούστηκε ; αἶ ; γ..... τὸ Μου(χ)αμέτη σας, μὰ ἐσεῖς θὰ δῆτε ἐδὰ μπάσταρδα ! Ἴδια δὰ (3) νὰ βγάλετε ὅλα τὰ παπούτσα σας νὰ τοῖ φᾶτε ἀπὸ

1) ἄδικο 2) μαθητῆς 3) τόρα δὰ

κάτω στὰ πόδια ! (1).

(Τὰ κοπέλια στή διτααγή αὐτὴ τοῦ ἀγριεμένου χόντζα βάζουνε ὅλα τοὶ φωνές, συμπληρώνει ὁ Δασκαλοκωσταντῆς).

— Ὅϊ, χόντζα ἐφέντη, καὶ δὲν τὸ ξανακάνομε !
Ντὰ ἴντα φταῖμε μῆς ; Τὸ Ἀμετάκι καὶ τὸ Ἀληὸ
νὰ δεῖρεις.

— Ἐδά, δὰ δῆτε ἐσεῖς, νὰ (χ)αλέτηδες ! (5). Ὅ-
σοι δὲν ἐβγάλανε τὰ παπούτσα τως θὰ τοὶ φᾶνε στή
κεφαλή !

(Τὰ κοπέλια μὲ τὴ φοβέρα αὐτὴ βγάνουνε τὰ πα-
πούτσα καὶ γονατίζουνε πάνω στὶς πάγκους, κι' ὁ
Χόντζας περνᾷ καὶ τὰ δέρνει κάτω ἀπὸ τὰ πόδια κα-
τὰ σειρά. Κι' ἀκοῦς ἓνα κιαμέτι (2), ἓνα κακὸ ἀπὸ
τοὶ φωνές, ἄλλο προᾶμμα. Τὰ κοπέλια ἀπὸ τὸν πόνο
κλαῖνε καὶ βλαστημοῦνε τὸ χόντζα, κι' ὁ χόντζας δέρ-
νει καὶ βλαστημᾷ τὰ κοπέλλια).

— Ἐκεיאὶ στάσου, ὄγρουσοῦζικο, νὰ τοὶ φᾶς !

— ὦωωω ! γ..... τὸ Θεό σου, χόντζα, τὰ πόδια
μου !

1) συνηθισμένη τιμωρία στὰ Τ. σχολεῖα

2) θόρυβος.

— Ἐκειὰ στάσου, μὴ τζινᾶς ! (1).

— "Ωωωω ! γ.... τὴ νενέ σου, χόντζα, κι' ἤσπασες τὰ πόδια μου ! "Οἱ μπλειό, μὰ τὸ Μου(χ)αμέτη σου, χόντζα, κι' ἔκατουρήθηκα ! (Σώνει (2) μπλειό καὶ γὰί βαλλα(χ)ὶ δὰ πῶ τσῆ νενές μου νὰ σοῦ κάμει ταῦτέρου (3) χαλβᾶ !

— Δέ γατέω (4) 'γώ, ὅλοι δὰ τοῖ φᾶτε !

Ἡ παρέα στὸ μεταξὺ ἔχει σκάσει στὰ γέλοια κι' ἀκούονται οἱ ἐπιδοκιμασίες :

— "Ω ! τὸ σκύλλο πῶς τὰ λέει ! Σωστός χόντζας...

"Αὐα τὰ 'πόδειρε ἐδὰ ἀρχίζει νὰ κάνει τὸ μάθημα. Καὶ ἤρχισε νὰ διδάσκει γραμματικὴ γιὰ τὰ ἄρθρα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας Ἐξενάκατσε στὴν ἔνδρα τὸ λοιπὸς καὶ ἤρχισε σὰν ἐσωπάσανε τὰ κοπέλλια :

— Ἐδὰ οἱ Ρωμηοὶ ὄντο δὰ θέλουνε νὰ ποῦνε πὼς ἓνα πράμμα εἶναι ἀσερνικὸ—ντεμὲκ ἄντρας—τοῦ βάνουνε ἀπὸ μπρὸς τὸ Ο. Ἐκατάλαβες, μωρὲ Σουκρῆ ;

— Ἐκατάλαβα, χόντζα ἐφέντη !

— "Ἰντα κατάλαβες, ὀγρουσοῦζη ; γιὰ λέγε ;

— Πὼς στὸν ἄντρα βάνουνε τὸ 'Ο ἀπὸ μπρὸς.

— "Ε ! ἐκατάλαβές το μαθῶς !... Ἀσκολσοῦμ...

1) κλωτσᾶς 2) φτάγει 3) αὔριο 4) δέν ξέρω.

Καὶ στὴ γυναῖκα βάνουνε ἀπὸ μπρὸς τὸ 'Η. Στὰ κοπέλια δὰ—αὐτοὶ τὰ λένε δουέτερα—βάνουνε ἀπὸ μπρὸς τὸ Τό ! Ποῦ βάνουνε, μωρὸ 'Αλῆ, τὸ Τό ;

— Στὰ κοπέλια, χόντζα ἐφέντη !

— Λέε δὰ, μωρὸ Σεφκέτ, ιντάναι μωρὸ 'Ο οὐρανός ;

— 'Ο... οὐρανός... ὁ οὐρανός, χόντζα ἐφέντη, ὁ... οὐρανός εἶναι γυναῖκα.

— Φτουῦ ! ἀνάθεμα νὰ ἔχεις ὅ,τι κατάλαβες ἀπὸ κεινὰ ποῦλεγα !

— "Αντρας εἶναι, χόντζα ἐφέντη! φωνάζει ἄλλος.

— "Αντρας εἶναι μαθῶς ! Στραβὸς εἶσαι νὰ δεῖς πὼς ἔχει ἀπὸ μπρὸς τὸ Ο ; Λέε, μωρὸ Νασίπ, ιντάναι μωρὸ 'Η θάλασσα :

— 'Η θάλασσα, χόντζα ἐφέντη, εἶναι γυναῖκα.

— 'Γάντα, μωρὸ ;

— 'Γατὶ εἶναι ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸν οὐρανό !

— "Ε ! σωστό 'ναι κι' αὐτό, εἶπε μὲ γέλιο ὁ χόντζας, μὰ ἐγὼ τῶπα ἀλλῆς λοῆς. Πῶς τῶπα, μωρὸ Σαίτη :

— 'Γατὶ, χόντζα ἐφέντη, ἔχει ἀπὸ μπρὸς τὸ 'Η.

— "Ηκουσες, μωρὸ νααλέτη ; λέει δὰ στὸν Νασίπ.

— "Ηκουσα, χόντζα ἐφέντη.

— "Ε ! ξεκομπίσου δὰ νὰ μᾶσε πεῖς ιντάναι ΤΟ δεντρό ;

— Τὸ δεντρό, χόντζα ἐφέντη, εἶναι... κοπέλι, γιατί
ἔχει ἀπὸ μπρὸς τὸ ΤΟ.

— Ἀσκολοσύμ ! Καλὰ τᾶπες. Νὰ ξεκουμπιστῆτε
δὰ νὰ οφθαλίξετε τὰ κιτάπια σας καὶ νὰ σκολάσετε·
ἀμὰ γιὰ ξάνοι... ; νὰ σκόσετε τὸ μαχαλὲ ἀποὺ τοῖ
φρωνές....

Καὶ ἐτσὰ τελειώνει τὸ μάθημα, ἐσυνέχισε ὁ Δασκα-
λοκωσταντῆς.

— Φέρε, μπρὲ Γιαννιό, στὸ Δάσκαλο ὅ,τι θέλει νὰ
τονὲ κεράσεις καὶ φέρε μας καὶ μᾶς ἀπὸ μιὰ ρακή !
διέταξε ὁ Πάρεδρος.

— Μπράβο, Δάσκαλε, χρόνια εἶχα νὰ κάμω τὰ
γέλοια ἀποὺ ἤκαμα ἀπόψε !

Ὁ Δασκαλοκωσταντῆς, ἀφοῦ ἤπτε τὰ ἀλλεπάλλη-
λα κεράσματα ποὺ τὸν τρατάρανε, ἐσηκώθηκε νὰ φύ-
γει πέρνοντας μαζί του καὶ ἓνα πάκο μακαρόνια Ἰ-
ταλικά, ποὺ εἶχε ἀγοράσει ἀπὸ ἐνωρίς γιὰ τὸ σπίτι.

— Ἔ ! καλὰ ἔναι μπλειὸ νὰ πηγαίνω γιατί εἶναι
πάρωρα καὶ θέλω νὰ σκωθῶ ταχινῆ (1) νὰ πάω τὸ
ἄλεσμα στὸ μῦλο ! Μόνο καληνύχτα σας !

— Καλὸ ξημέρωμα, Δάσκαλε, καὶ εὐχαριστοῦμε
πολὺ ἀποὺ μᾶς ἤκαμες ἀπόψε καὶ πέρασε ἡ κακὴ ὥρα !

1) πρωτ

Ὁ Μίνωας, βλέποντας τὸ Δασκαλοκοσταντῆ πῶς ἔφρευγε τοῦ εἶπε :

— Ἐ ! Δάσκαλε ! Καταβολάδες νὰ φυτέψεις τὰ μακαρούνια, γιατί αὐτονὰ τὸ σοῖ δὲν πιά-
νοννε ἄλλοιῶς στὸν κῆπο.

Στὴν ἀπρόοπτη αὐτῆ γεωπονικῆ διδασκαλίᾳ, νέα γέλοια ἐσκορπίστηκαν στὴν παρέα καὶ ὁ Δασκαλοκοσταντῆς, πὺ ἐβιαζότανε νὰ φύγει, γελῶντας κ' αὐτὸς τοῦ εἶπε :

— Καλά 'καμες καὶ μοῦ τόπες, γιατί ἐσκέφτουμε νὰ κεντρίσω τοὶ κτριές μου μακαρουνιές, μὰ σ' ἄν δὲν πιάνοννε δὰ τὰ βάλω σκιᾶς καταβολάδες ! Καλὴ νύχτα—καλὴ νύχτα σας !...

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Γιὰ νὰ κατανοηθοῦν καλύτερα τὰ Τουρκοκορητικὰ σκίτσα ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες ποὺ δὲν εἶναι Κρητικοί, εἶναι ἀνάγκη νὰ εἰπωθοῦν μερικὰ πράγματα γιὰ τοὺς Τουρκοκορητικούς.

Ἡ καταγωγή τους κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι Ἑλληνική, ἐκτουρκοιοθέντες μὲ τὴ βία τὸν καιρὸ τῆς σκλαβιάς. Αὐτὸ ὅμως δὲν θὰ πεῖ πὼς δὲν εἶναι καλοὶ Τούρκοι. Ἀπίθεια, ὁ θρησκευτικὸς καὶ ἔθνικὸς φανατισμὸς τους εἶναι τόσος, ὅσον δὲν θὰ τὸν συναρτᾷ κανένας οὔτε σιτοὺς γνησίας καταγωγῆς Τούρκους. Ἡ μοιρολατρεία τοῦ Ἀνατολίτη σὶν Τουρκοκορητικὸ παίρνει μεγαλύτερες διαστάσεις καὶ τὸ «κισμὲτ» τὸν κυβερνᾷ σὲ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς του.

Τὴν κλασσικὴ ἀγραμματοσύνη του καὶ τὴν ἄγνοση του γιὰ κάθε πρόσοδο δικαιολογεῖ μὲ τὶς θρησκευτικὰς του δοξασίες ποὺ τὸν κρατοῦν ἀλυσοδεμένο σὶά πάτρια. Γε' αὐτὸ κάθε προσπάθεια τῶν μπέηδων νὰ μορφώσουν τὰ παιδιά τους ἦτανε κατακριτέα ἀπὸ τοὺς ἀπλοϊκοὺς. «Αὐτοὶ Ρωμνεύγουνε τὰ παιδιά τῶς» δηλ. τὰ ἐκχριστιανίζουν μὲ τὴν μόρφωση ποὺ τοὺς δίνουν.

Ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει ἐπιμοῦσαν τοὺς «διαβασμένους» τους, τῶν ὁποίων οἱ γνωμοδοτήσεις σὶς ὑποθέσεις τους καὶ οἱ γνώμες τους ἐν γένει γιὰ ὅλα τὰ ζητήματα

ἦσαν σεβαστὲς χωρὶς συζήτησι. «Αὐτὸ μου τόπε ἐμένα ὁ ἐφέντης!» «Αὐτὸς ἔφα!»

Τοὺς διαβασμένους αὐτοὺς τοὺς ἔδευρε ἡ πιὸ κλασσικὴ ἡμιμάθεια, τὴν ὅποιαν ἐσκέπαζαν ἄλλοτε μὲ θρησκευτικὰς ἐξηγήσεις ἀνύπαρχτες καὶ ἄλλοτε μὲ ἀτόμφο καὶ τὴ χρησιμοποίησι λέξεων καὶ ὄρων πού κατέλησαν τοὺς ἀγροατὲς σὲ βαθμὸ πού δὲν τολμοῦσαν νὰ ζητήσουν οὔτε ἐξηγήσεις καὶ ἠροκούντο ἀπλῶς νὰ θαυμάζουν τὴν πολυμάθεια τοῦ «διαβασμένου». «Ὅμως καὶ ἂν καμμιὰ φροὰ ἐζητοῦσαν νὰ τοὺς ἐξηγηθῶν αὐτὰ τὰ περίεργα, ἐλάμβαναν γιὰ ἀπάντησι χαριτωμένους τεραιολογίους... «Ὅταν ὁ Σμαὴλ ἐφέντης ἐξηγῆ ὅτι τὸ «ιορπίλι» ἔχει πίσω ἀπὸ τὴ βελόνα «ἐλεχρισμὸν» καὶ τὸ ἀεροπλάνο πετᾷ μὲ «μαγνητισμὸν», δὲν ξέροι βέβαια τί εἶναι οὔτε ἠλεκτρισμός, οὔτε μαγνητισμός. Καταπλήσσει ὁμως καὶ ἀποιστομῶναι μὲ τὸν τρόπο αὐτό.

«Αὐτό, ἐφέντη μου, εἶναι ἐλεχρισμός!»

Ἐννοεῖται ὅτι τὰ παραπάνω ἀφοροῦν τοὺς Τουρκοκορητικούς τῆς παλιᾶς ἐποχῆς, γιὰ τὴ τελευταία χρόνια τὰ Ἑλληνικὰ σκολεῖα ἐξεπαίδευαν ὄχι λίγους τουρκόπαιδες, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐτελείωσαν ὄχι μόνον τὴ Μέση ἐκπαίδευσι, ἀλλὰ καὶ τὸ Πανεπιστήμιον. Πολλοὶ δὲ κατέλαβον καὶ ἀνωτέρας δημοσίας θέσεις. Ἀπὸ τοὺς ἀπλοῦς ὅμως ἐδευροῦντο οἱ τέτιοι ἐξουσίους.

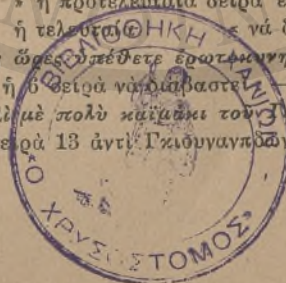
(Μὲ τὴν τελευταίαν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν, πού ὅλοι οἱ τοῦροκοὶ τῆς Κρήτης ἔφυγαν, ὁ πτόπος τοῦ τουρκοκορητικοῦ ἔξαφανίζεται ὀριστικῶς πιά ἀπὸ τὴν Κρήτη).

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Οί τυπ. διορθώσεις τῶν πρώτων τυπ. φύλλων δὲν ἔγιναν ἀπὸ τὸν συγγραφέα καὶ ἔτσι ἔγιναν κάμποσα λάθη.

Στὴ σελ.	7	σειρὰ 2	ἀντὶ Λούσης,	γὰ	διαβαστεῖ	Λούσης
»	»	9	> 6	>	Ἐλεγκίσα,	> > Ἐλεγκί
»	»	11	> 16	>	ποτίσειο,	> > ποτίσει
»	»	15	> 12	>	Λιαρούλη	> > Μαρούλη
»	»	15	> 14	<	ἀναμένουνε	> ἀνημένουνε
»	»	16	> 4	>	«Ὁ Νοστιμοδοξανιά»	> ἡ Νοστιμοδοξανιά
»	»	16	>	>	»τελευταία» δά, δά	> > δά
»	»	23	> 17	>	» ὄλιο	> > ὄλιο
»	»	28	> 17	>	» Ζαμπινού	> > Ζαμπιού
»	»	30	> 10	<	» ἄφτηνε	> > ἄστηνε
»	»	30	>	>	»τελευταία» ἔνα κέντρο»	< > κέντρο
>	>	34	ἡ 2	>	» εἶναι περιττὴ	
>	>	34	>	>	» 3 γὰ διαβαστεῖ πὸν γόρασετὴ μουλαρομάνα	
>	>	34	>	>	» 10 ἀντὶ ἤκουσι γὰ διαβαστεῖ ἤκουσε	
<	>	41	>	>	» 4 » το <	> > σὸ
>	<	42	ἡ 10	>	σειρὰ γὰ διαβαστεῖ 9 καὶ ἡ 9 10	
>	>	43	ἡ 1	>	» γὰ ἀγαστραφῆ	
>	>	43	ἡ 16	>	» >	
>	>	62	>	>	» ἡ προτελευταία σειρὰ εἶνε περιττὴ	
>	>	62	ἡ τελευταία	>	» ἡ ΚΗΚΗ < γὰ διαβαστεῖ σὺς συνοι- κίες τίς βραδυνὲς ὡς ἐπέθετε ἐρωτικὴν ἠγηγῆτα»	
>	>	63	ἡ 6	>	σειρὰ γὰ διαβαστεῖ — «Αἱ Σαῖτ ἀγὰ κάμε » γὰ κααβέσε κερλί μὲ πολὺ καῖ μάκι τοῦ Ζεωργάκη»	
>	>	64	σειρὰ 13	>	ἀντὶ Γκιδουγαμπῶν γὰ διαβαστεῖ Γιου- » νάνηδω	

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

I ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ

- 1) ΟΙ ΚΡΗΤΕΣ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ έκδοση 1914
(Εικόνες από την δράση του 'Ανεξαρτήτου Συν)-
τος Κρητῶν στους πολέμους 1912-13) ΕΞΑΝΤΛΗ-
ΜΕΝΟ
- 2) ΕΛΕΥΘΕΡΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ έκδοση 1919
(Μιά σειρά από χρονογραφήματα
πὸ δημοσιεύτηκαν γιὰ πρώτη φορά
στὴ «Νέα Ἐφημερίδα» Ἡρακλείου) ΕΞΑΝΤΛΗ-
ΜΕΝΟ
- 3) ΤΟ ΜΙΧΕΛΙΟ έκδοση 1921
(Κρητικὴ ἠθογραφία)

II ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ

- 1) ΕΡΒΑΡΤΟΣ έκδοση 1911
(Ἐπίτομη μονογραφία τοῦ παιδαγωγικοῦ
συστήματος τοῦ Ἐρβάρτου) ΕΞΑΝΤΛΗΜΕΝΟ
- 2) ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ έκδοση 1911-12
(Δεκαπενθήμερο παιδικὸ περιοδικὸ) ΕΞΑΝΤΛΗ-
ΜΕΝΟ
- 3) ΝΕΟΝ ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟΝ έκδοση 1911-12
(Διδαχτικὸ βιβλίον ἀναγνωστικὸ στὰ σχολεῖα
τῆς Κρήτης γιὰ τὰ σχολικὰ ἔτη 1912-14)
ΕΞΑΝΤΛΗΜΕΝΟ

ΣΗΜ. Ἀπὸ τὶς προκείμεναι ἐκδόσεις μοναχὰ ἕ-
νας ἐλάχιστος ἀριθμὸς σωμάτων τῆς ἠθογραφί-
ας «Τὸ Μιχελιὸν» πωλοῦνται στὸ βιβλιο-
πωλεῖο τοῦ κ. Γ. Χ. Κορονάρου Ἀθή-
να-Σταδίου 28 πρὸς 12 δραχμῆς.

14.7
13
17.5

